

SLOVENSKI JADRAN

LETO I., ŠTEV. 9

Koper, petek 29. februarja 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Naše ljudstvo se bo otreslo »italianissimih« lažnih apostolov

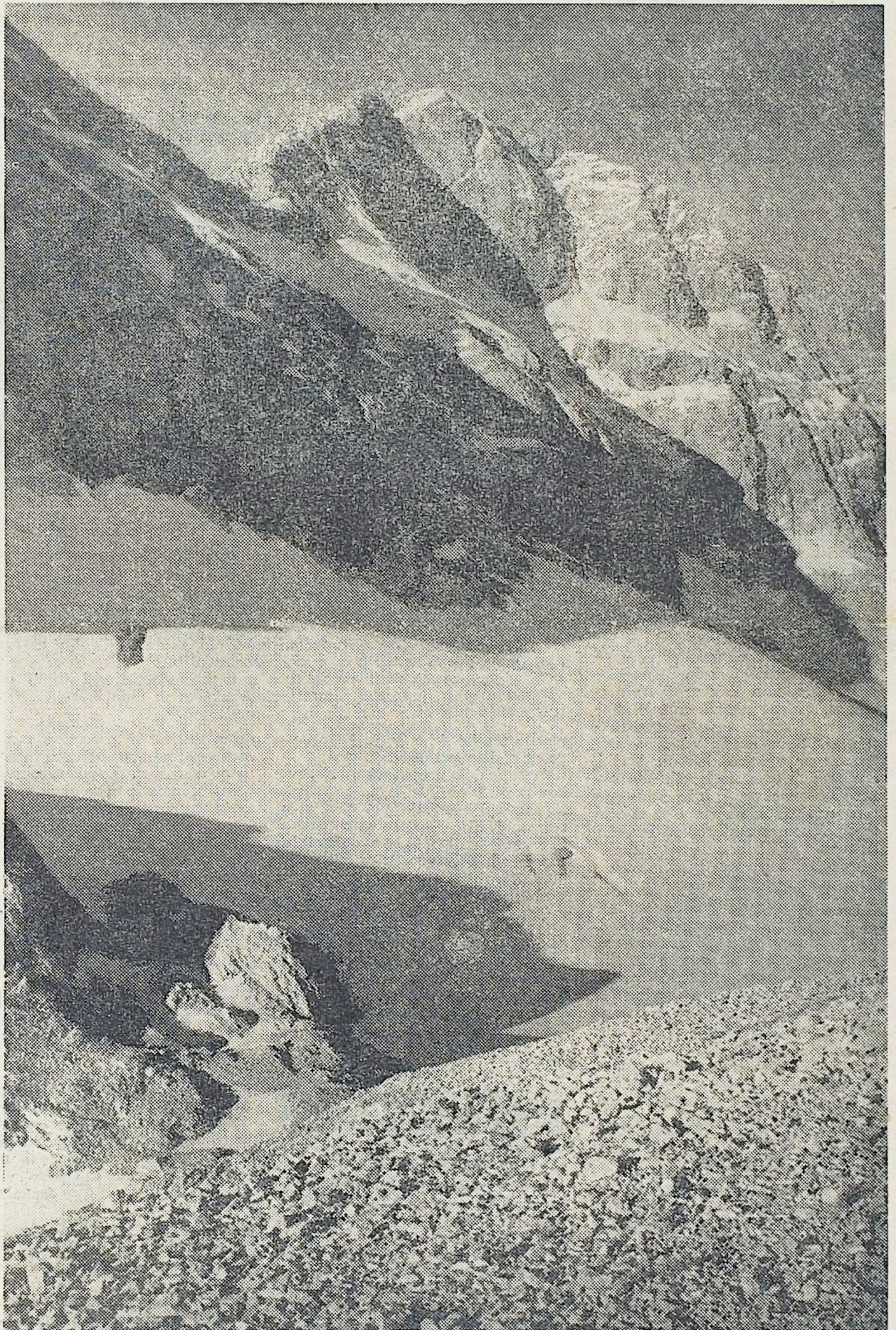
Pred štirimi leti je bil v Kopru pred vojaškim sodiščem proces proti skupini teroristov in atentatorjev pod vodstvom znanega agenta tako imenovanega Istrskega CLN Driolija. Dokumenti iz procesa o terorističnem delovanju skupine so popolnoma razgalili namene iredentistične organizacije CLN, katere delovanje se istoveti z navadnim kriminalom. V tržaški centrali si dolgo niso upali na dan, kajti izpovedi inkriminiranih plačancev na procesu so bile tako tenke narave za CLN, da niso mogli iz zagate.

Toda italijanskim vladnim krogom ni šlo v račun, da bi se odpravila za vzdrževanje stalne napetosti in sovraštva do Jugoslavije tako važna institucija. Zato je CLN v njegovi zadregi tudi podprla z znanimi sredstvi z namenom, da se spravi iz zagate kompromitirana organizacija in da se ohrabijo šovinistični in iredentistični elementi v Trstu in v Istrskem okrožju. Bil bi preveč naivni, če bi dajali tržaški organizaciji iredente nek samostojni, samostojen značaj. To je organizacija, ki je popolnoma kontrolirana, financirana in vodena direktno iz Rima in zato rimska ustanova. In vse, kar dela, dela po direktivah iz Rima, za njeno delovanje so odgovorne rimske oblasti.

Ko so mislili, da je čas izbrisal sledove omenjenega procesa, so agenti te rimske institucije začeli s podkupovanjem pridobivati sorodne duše v našem okrožju. Rimska vlada je preko CLN trošila milijarde zato, da bi oteževala povsem naravno pot zblíževanja in bratenja med tukajšnjim prebivalstvom slovanske in italijanske narodnosti. To naj bi bilo potrebno, da bi dosegla poravnano nepoštenih računov z Jugoslavijo. Kako smešna, kako podla in umazana je inscenirana gonja proti ljudski oblasti o nekem preganjanju Italijanov v luči poznane in že razkrinkane korupcijske politike v našem okrožju! Poglejmo, zakaj in za kakšen program je Italija dajala milijarde istrskemu CLN. Učiteljsvo naj v šolah čim manj uči zato, da bo število neuspešnih dijakov tako veliko, da bo CLN v Trstu lahko protestiral »in razkrinkovala« ljudsko oblast kot nesposobno. Nadalje je prepovedano vsako sodelovanje v kulturnih krožkih in sindikatih, kot tudi vsaka udeležba na predstavah zato, da se dokaže preganjanje in neenakopravnost Italijanov. To še ni vse; zbira naj se razen material, ki bi služil za stalne proteste. To se pravi, vršiti pravo pravcato špijonažo. Kdor ne bo tako delal, ne dobi ... plačila in bo slabo zapisan.

Bralci vedo, da so bili aretirani v zadnjem mesecu trije učitelji zaradi nezakonitega delovanja v škodo ljudstva našega okrožja, a zlasti italijanskega dela prebivalstva. Teroristi in špijoni so zdaj pod ključem in z njimi ima opravka še ljudsko sodišče. S kakim užitek spremlja naš bralec stokanje reakcije v reakcionarnem italijanskem tisku. Zaccivilil je pes, ki se je ujel za rep in ne ve, kako bi se izvlekel. Toda neobičajno mili so glasovi ptičkov okrog tako imenovanega CLN. Priporočljiva je previdnost v izrazih, izjavah, ker se ne ve, kako stvari pravzaprav stojijo. Izmotavajo se iz kaše, pa ne vedo kako in spet si mislijo: čas je najboljši zdravnik!

Toda najhuje pri vsem tem je to, da se »ovčice« oddaljujejo, da so se oddahnile, ko ni več stalnega očesa plačanega agenta za vogalom, da se z velikim navdušenjem zavzemajo za delo in da skušajo na najpravičnejši način, to je z delom dokazati, da se je začelo na pravem koncu. Najlepši odgovor na vse to nam dajejo volitve v SIAU, ki se pravkar vršijo v najboljšem razpoloženju s skoro 100% udeležbo na vsaki osnovni frontovski organizaciji. To je brez dvoma edino pravilna pot, ki so jo začeli hoditi še preostali v obalnih mestih, pot vsakega poštenega demokrata, da svoje sile da na razpolago skupnosti. In prav na novo razkrinkano sovražno delovanje nam mora služiti zato, da pojačamo budnost nad sovražnikom, da ne nasedamo in da ne dopustimo, da bi jim uspelo, bodisi tudi z denarjem, ustrahovati in podkupovati nikogar. Interesi vsega prebivalstva, ne glede na narodnost, se lahko očuvajo samo v borbi za utrditev ljudske oblasti in ljudske demokracije proti vsem njenim sovražnikom, pa naj se skrivajo za katero koli etiketo obrambe italijanstva in podobno. V kratkem bo tudi ta fraza o obrambi italijanstva s konkretnimi dokazi tako razkrita, kot je raztrgal proces Drioli sleherno krinko Istrskemu CLN, krinko neke političnosti, ker se je izkazalo, da je vodstvo navadna kriminalna tolpa, iz Rima plačanih agentov. To spoznavajo v veliki večini tudi italijanski prosvetni delavci in upravičeno pričakujemo, da bodo žnali sami izgnati iz svoje srede vse tiste, ki jim je umazano pridobljeni denar vse, interesi skupnosti in svojega naroda pa nič. Naša dolžnost je, da jim pomagamo premagovati težave, da se očistijo Avgijevi hlevi vseh plačanih lažibranic italijanstva in italijanske kulture, ki je ni treba braniti, ker je zaščitena kot še nikoli, z neomejenimi možnostmi napredovanja in razvoja.

Snežnikov večnih sivi poglavar

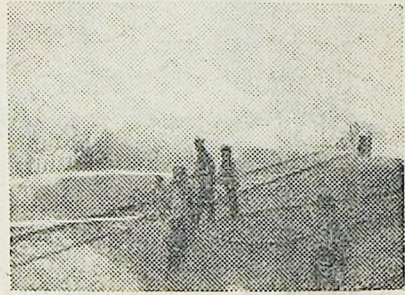
Velika elementarna nesreča, ki je zadela severne predele Primorske, je vzbudila v vsem našem ljudstvu globoko sočustvovanje. Spontana akcija za pomoč ponesrečencem je najlepši dokaz, kako smo jugoslovanski narodi eno, ker »v nesreči spoznaš prijatelja«. Naši ljudje so darovali in darujejo v veliki množini živila, obleko in denar. Nabiralna akcija še vedno traja, zato ima vsak možnost, da pomaga materialno ter tako tudi moralno.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

OBLETNICA GASILSKEGA DRUŠTVA V TOVARNI LESOVINSKIH PLOSC

Pred kratkim so gasilci Tovarne lesovinskih plošč v Ilirski Bistrici proslavili petletnico obstoja svojega društva. Od ustanovitve v letu 1947 do danes je društvo precej napredovalo, saj je izvežbalo vrsto novincev in požrtvovalno opravljalo svoje naloge. Med tekmovanjem na čast desetletnice JLA so prejeli častno pri-

znanje in pohvalo od okrajnega odbora ZB Ilirska Bistrica in od okrajne gasilske zveze.

Ob petletnici so gasilci Tovarne lesovinskih plošč izvedli uspešne vaje. Znak za začetek je dala tovarniška sirena, ki je opozorila na »nevarnost«. Moška in ženska desetina sta z motornimi brizgalnicami takoj prihiteli gasiti imitiran požar. V treh minutah je bil »požar« zdušen. Vaja je uspela, saj so praktično preizkusili vsa sredstva, ki pridejo v poštev za čim bolj efektivno gašenje v primeru nesreče.

Letos v januarju so ustanovili iz prejšnjega društva proslavljeno gasilsko četo, ki šteje sedaj 48 članov, pripravljenih vsak trenutek štiti naše ljudsko premoženje in domove.

Tone Kodelja

CIPKARSKA SOLA V ILIRSKI BISTRICI

Svet za prosveto in kulturo pri OLO je organiziral Cipkarsko šolo v Ilirski Bistrici, za katero je veliko zanimanje med dekleti in ženskami. Šola se je začela med zimskimi počitnicami. Tečajnice pridno sledijo pouku in lahko upamo, da bodo hitro postale večje te obrti. Pri premagovanju začetnih težav so mnogo pomagali: Cipkarska šola v Idriji, Šola za umetno obrt v Ljubljani in Kmetijska zadruga Trnovo, ki je odstopila svojo sejno dvorano za pouk.

IZ VIPAVSKE

Zupnik iz Ajdovščine je pisal v nebesa. V Ajdovščini se je pripravljala misijon. Zupnika je zelo skrbelo, ali mu bo uspelo organizirati polnoštevilni obisk. Da bi si izprosil dober uspeh misijona, je šel k bolni vaščanki I. F. in jo prosil, naj takoj po svoji smrti prosi v njegovem imenu Mater božjo za lep uspeh misijona v Ajdovščini. I. F. ni bila preveč vesela teh naročil, ker je hotela še živeti. Kljub temu pa je kmalu umrla. Fanatični zupnik je napisal pismo in ga dal v krsto umrle. Na pismnici pa je povedal, da je pisal v nebesa.

Njegova prošnja je bila uslišana tako, da se mu je vsa Ajdovščina smejala nekaj dni.

so se, da bodo do konca akcije zbrali 1 milijon din. Tudi v Izoli so delovni kolektivi in vse prebivalstvo z navdušenjem zbirali denar in hrano za prizadete. Ze v nekaj dneh akcije so zbrali nad 90 stotov živil in večjo vsoto denarja.

Akcija za pomoč prizadetim v Sloveniji je zajela vse kraje naše države. Od vseh strani prihajajo poročila o nesebični pomoči bratskih republik. Največjo vsoto je darovalo 5000 rudarjev tuzlanskega bazena v Bosni in sicer svoj enodnevni zaslužek, kar znaša okrog 5 milijonov dinarjev. Svoj enodnevni zaslužek so prispevali tudi železniški delavci v Smederevu in sicer 100.000 din, tovarna vagonov v Rankovičevem, centralna uprava kmečkih delavcev v Beogradu 500.000 din itd. Kmetje v Vojvodini zbirajo hrano, krmo in denar. Večje denarne zneske so poslali tudi uslužbenci naših poslaništev v inozemstvu.

OBSODBA SPIJONOV V KOPRU

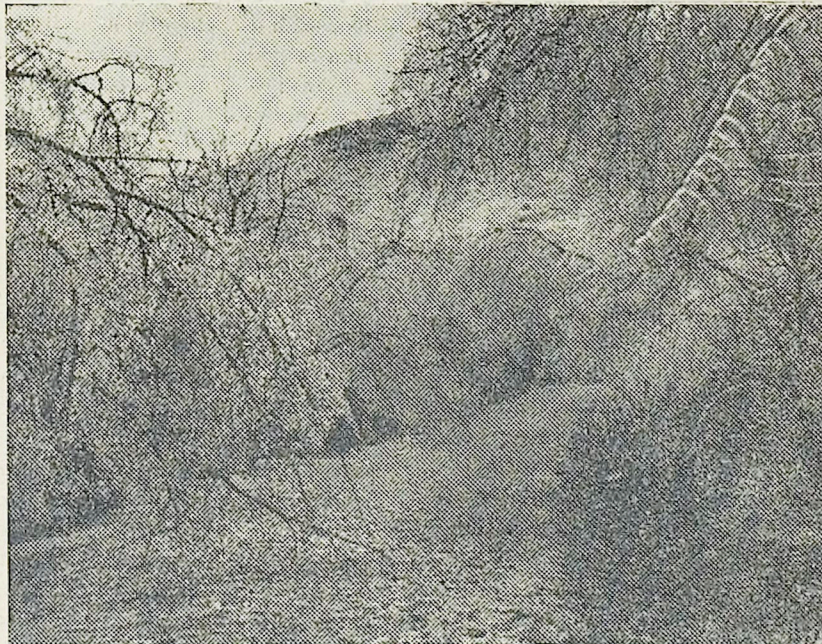
V ponedeljek in torek je bila pred vojaškim sodiščem VUJLA razprava proti Dimitriju Macarolu, Albinu Zabricu, Otonu Vičiču in Franki Macarolovi. Prva dva sta bila obtožena vohunškega delovanja v korist emigrantskega obveščevalnega centra, ki ga vodi v Trstu major Slavko Andrej po direktivi vojnega zločinca Mihe Kreka, druga dva pa, da sta kršila uradno tajnost.

Obtoženi Macarol je začel s svojim vohunskim delovanjem proti ljudski oblasti in naši družbeni ureditvi že marca 1950. Zbiral in oddajal je važne politične in gospodarske podatke. Kasneje je pridobil za to službo tudi Albina Zabrica.

Macarol je vso krivdo priznal, Zabrica pa le tedaj, ko so ga na to prisilili z neovrgljivimi dokazi. Vičič je vso krivdo zavrnil, Macarolova pa jo je delno priznala. V dokaznem postopku so prečitali vso korespondenco med vodjo O. C. v Trstu in Miho Krekom ter polkovnikom četniške obveščevalne službe Stenclo. Prav tako so pregledali fotografske posnetke časopisa, na katerem je Macarol dobival direktive, pisane s sintetičnim svinčnikom, in drugi material.

Po govoru vojaškega tožilca in obrambe je bila razprava zaključena. V torek so razglasili naslednjo sodbo: Dimitrij Macarol je bil obsojen na 16 let strogega zaporja in 4 leta izgube državljanstvih in civilnih pravic, Albin Zabrica na 12 let zaporja, Franka Macarol na 8 mesecev zaporja, Oton Vičič pa je bil oproščen vsake krivde in kazni.

PIRAN. — Dobro uspeli občni zbori in volitve SIAU. V Piranu so imeli v petek člani SIAU v vseh treh osnovnih organizacijah letne občne zbere in volitve. Volili so vsi člani SIAU, razen onih, ki so bili opravičeno odsotni. Občnega zbora v prvi osnovni organizaciji se je udeležilo 775 članov SIAU ali nad 95%. Vsi so glasovali za novi odbor. Veliki udeležba je bila tudi na občnem zboru in volitvah v drugi in tretji osnovni organizaciji. Na vseh treh zborih so člani SIAU iz Pirana ob zaključku poslali pozdravne brzojavke maršalu Titu.

Letošnja zima tudi dolnskimi predelom Primorske ni prizanesla. Namesto pomladnega brstenja se na vejah blestijo ledeni kristali...

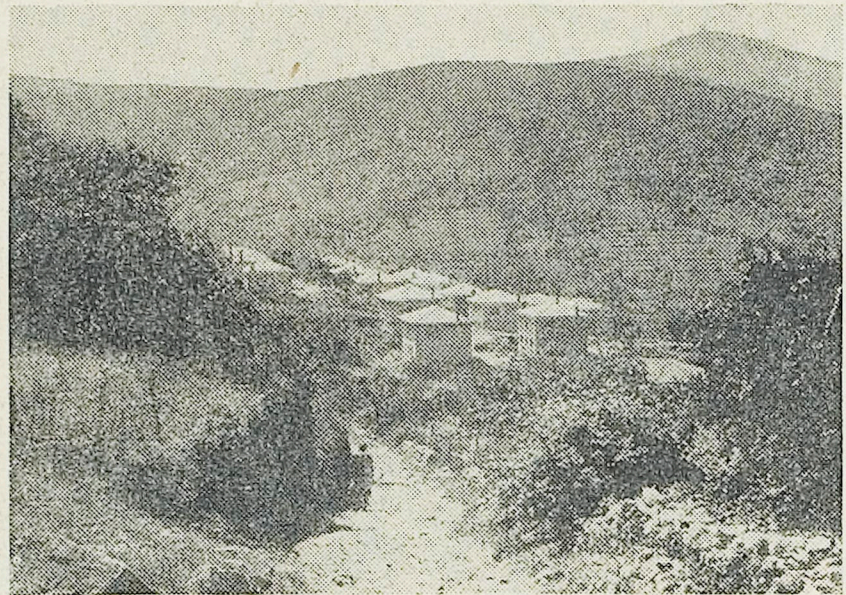
IZ SLOVENSKE ISTRE

Za žrtve snežnih razmer v Sloveniji so samo v koprskem okraju zbrali nad štiri milijone dinarjev

Akcija za pomoč prebivalstvu, ki je pretrpelo največjo gospodarsko škodo ob zadnjih snežnih zemetih, se je začela v istrskem okrožju spontano. Slovenski in italijanski prebivalci so začeli samoiniciativno in brez neklih posebnih navodil zbirati denarne in druge prispevke in jih pošiljati prizadetemu prebivalstvu. Posebej je treba poudariti iniciativno delovanje slovenske gimnazije v Kopru in Pomorskega tehnikuma v Piranu, ki so zbirali med ljudmi razne prispevke v denarju in blagu. Posebna ekipa koprskih dijakov je takoj odšla z zbranimi prispevki

prebivalstvu, tako Slovence kot tudi Italijane koprškega okraja. V znak globokega sočustvovanja so na pobudo okrajnega komiteja KP — Koper organizirale vse partijske, frontne in druge organizacije akcijo za zbiranje materialne pomoči prizadetemu prebivalstvu.

Med prvimi, ki se je odzval pomoči prizadetim krajem, je bil Izvršni odbor okrajnega odbora, ki je nakazal 1 milijon dinarjev. Istrska banka je prispevala pol milijona, podjetje Omnia 230.000, Splošna trgovska družba 100.000 din, Mestno trgovsko podjetje Egidia 50.000, po-

Vas Gabrovica leži v Slovenski Istri in pripada KLO Crni kal v sežanskem okraju.

KDZ so kmetje ustanovili že junija 1944, takoj po požigu vasi. Zarugo je organiziral domačin kmet Franc Ivančič-Luka, ki je istega leta padel. K prvim uspehom so mnogo pripomogle gabrovške žene, ki so same obdelovale polja in vinograde. Mnogo moških je odšlo v partizane, 25 od teh je dalo življenje za svobodo.

Po osvoboditvi so Gabrovčani imeli mnogo dela. V dolini so zgradili novo vas in tudi zadrugo so gospodarsko in organizacijsko uredili. Gabrovico so obiskali mnogi predstavniki oblasti, med njimi tudi nedavno umrl ameriški pisatelj, slovenski rojak Luis Adamič.

na Tolminsko, kjer se je hkrati udeležila dela pri čiščenju cest.

Da bi se delo pri zbiranju prispevkov bolje koordiniralo, so ustanovili posebno komisijo pri okrajnem odboru SIAU, v katero so se vključili predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij. Komisija je odredila zbiralne centre in izdala potrebna navodila za zbiranje.

Okrajni komite KP Koper je poslal okrajnemu komiteju KPS v Tolminu pismo, v katerem pravi med drugim: »Vest o hudih elementarni nesreči, ki je prizadela prebivalstvo nekaterih krajev tolimnskega okraja zaradi izrednih snežnih padavin, je močno pretresla vse

djetje Stil 60.000, podjetje Bor 50.000 dinarjev itd. Skupaj so v prvem tednu zbrali v koprskem okraju v denarju in raznem materialu za več kot 4 milijone din vrednosti.

Tudi v drugih mestih se je slovensko in italijansko prebivalstvo z navdušenjem odzvalo akciji za pomoč prizadetim. V Brtonigli je organizacija SIAU zbrala 25 stotov moke, maslobo in drugih hranil, v Umagu 4 kamione živil, v Novemgradu 40 stotov bele moke, 150 l olja, 550 l vina in drugih hranil, v Materadi nad 200 kg krompirja, 200 kg pšenice in nad 200 kg drugih živil itd. V Piranu so v prvem tednu zbrali nad 300.000 din, zavezali pa

prav Anton Trebše. Pod njegovim vodstvom bi bilo popraviljanje čevljev nedvomno kvalitetno, postrežba pa neprimerno hitrejša. Ljudska oblast bi mu seveda dala primerno pomoč in podprla vsako iniciativno v tem smislu.

Janko Rot

STOLMINSKEGA

KORISTEN PREDLOG

Bovške vasice Cezsoški Log, Zaga in Srpenica so sicer majhne, vse tri skupaj pa imajo le precej prebivalcev. Vsi ti nosijo popravljat svojo obutev v Srpenico k čevljarškemu mojstru Antonu Trebšetu, ki je znan po svojem vestnem in solidnem delu. Toda to še ni vse. K Trebšetu nosijo čevlje tudi prebivalci drugih vasi, zlasti iz Trnovega. Mož je tako založen z delom, da ne bo mogel do konca leta ničesar več sprejeti v popravilo.

Do zdaj še ni nihče pomislil, kako bi rešili situacijo, čeprav so dani vsi pogoji za ustanovitev čevljarške zadruge. Zadruga naj bi imela svoj sedež na Zagi, ki je od vseh prizadetih vasi največja in leži tudi nekako v centru med njimi. V zadrugi bi zaposlili več delavcev, hkrati pa bi sprejeli vajence, saj imajo mnogi tukajšnji mladinci veselje do te obrti. Ustanovitev zadruge bi verjetno pripomogla tudi k razširitvi dejavnosti drugih panog usnjarske stroke, kakor torbarstva, sedlarstva itd.

Treba je najti človeka, ki bi se za to resno zavzel in morda bi bil to

POSTOJSKEGA

Okrajni komite LMS v Postojni bo v maju organiziral mladinsko kulturno revijo. Revija bo zaključena 25. maja, na rojstni dan maršala Tita, ko bodo najboljše skupine nastopile v Postojni. Tekmovanje bo med dramatskimi družinami ter pevskimi in recitatorskimi zbori.

Odbor za pomoč prebivalstvu, ki so ga prizadeli snežni zemeti, je pozval vse sindikalne organizacije, delavske svete in upravne odbore, splošne kmetijske zadruge in KDZ in vse vaške odbore OF v postojnskem okraju, naj nadaljujejo z zbiranjem denarnih in materialnih sredstev za pomoč težko prizadetemu prebivalstvu tolimnskega in idrijskega okraja. Vsa zbrana denarna sredstva je treba nakazati na tekoči račun št. 650-95322-4, pri podružnici NB v Postojni z označbo »Za pomoč prizadetemu prebivalstvu.«

V tržaški konopljarji vlada veliko razburjenje; krožijo namreč vesti, da namerava vodstvo tovarne odpustiti precejšnje število svojih uslužbencev. Ker se v konopljarji zaposlene večinoma delavke, ki vzdržujejo s svojo plačo družino, je ukrep, ki ga namerava vodstvo izvesti, še bolj krivičen in nesprijemljiv.

Zene, članice ASIZZA z Opčin so zelo aktivne. Na sestanku, ki so ga imele pretekli četrtek, so med drugim sklenile napraviti popis vseh slovenskih otrok iz okraja, ki hodijo v italijansko zavetišče »Villaggio del fanciullo« in vseh socialno najbolj potrebnih, za katere bi morale tržaške oblasti preskrbeti slovenska zavetišča, da bi zaradi težkega gmočnega položaja ne bili primorani biti v italijanskih zavetiščih. Zene so tudi sklenile, da bodo poživile med ljudmi akcijo, naj si vsi, ki jim je fašizem nasilno potiljanil imena in priimke, priskrbe vse potrebno, da bodo zopet dobili priznana prejšnja slovenska imena. Na tem sestanku so žene predlagale, da bi priskočili na pomoč ponesrečenim krajem v Sloveniji, ki so toliko trpeli zaradi velike množine zapadlega snega. Prispevke naj bi nabirali v denarju, hrani in obleki.

Po dvotedenskem presledku je začel s ponovnimi zasedanji tržaški občinski svet. Pričakovali smo, da bo takoj na prvih zasedanjih prišel na dnevni red proračun za l. 1952, toda vse kaže, da se demokristjanskim sestavljalcem proračuna nikakor ne mudi, čeprav je vsa zadeva že močno v zaostanku. Namesto tega stvarnega vprašanja, ki zanima vse tržaške občane, pa so demokristjani v družbi s kominformističnimi in fašističnimi zavezniki privlekli na dan že običajne politične polemike, ki so jih složno usmerili proti jugoslovanskemu področju STO v zvezi z znanim napadom fašističnega škofa Santina in v zvezi z movimi valutnimi odločbami Vojaške uprave jugoslovanske ljudske armade. Če bi Tržačani lahko živeli od političnega strupa, bi morali biti demokristjanskim, fašističnim in kominformističnim občinskim svetnikom zelo hvaležni za njihovo tovrstno produktivnost. Ker pa je veliki večini Tržačmov več do dela in kruha, obsojajo tako početje, ki prinaša namesto snopnosti in miru le zmedo in sovražstvo, v katerem se potem uveljavljajo oni, ki radi ribarijo v kalnem.

Enotna zahteva Slovencev, ne glede na njihovo politično pripadnost, je bila kronana z uspehom. Slovenski starši, ki imajo nedorasle otroke, so zahtevali, da se v mestu odpre otroška vrtca, kamor bi pošiljali svoje otroke v času, ko sami ne morejo zanje skrbeti. Po prošnjah, javnih zahtevah, intervencijah delegacij in posameznikov je končno vendarle g. polkovnik Marshall v razgovoru z dr. Deklevom obljubil, da bodo v mestu odprli otroški vrtec. Z otvoritvijo otroškega vrta bo vsaj delno končane več kot triletna borba slovenskih staršev, ki so z enotnim nastopom prepredili, da bi slovenski otroci prišli pod vpliv šovinističnih učiteljev v italijanskih otroških vrtcih.

V Trstu, ki šteje 270.000 prebivalcev je registriranih 13.573 revežev. Mesečna revija »Rivista mensile della città di Trieste«, ki jo izdaja statistični urad tržaške občine, objavlja razne statistične podatke iz življenja v Trstu. Med drugim objavlja podatke o številu novoregistriranih revežev v občinskem seznamu. Število, ki ga navajajo, je nad vse pričakovanje visoko in znaša nič manj kot 13.000 vpisanih revežev. Pri tem je najbolj žalostno dejstvo, da število registriranih revežev z neverjetno naglico narašča. Tako se je samo v teku enega meseca zvišalo za 587 oseb. Nedvomno je to posledica gospodarskih razmer, ki vladajo v našem mestu. Na eni strani razkošje parazitske gospode, na drugi pa brezposelnost, pomanjkanje in najhujša beda.

O postopku pri likvidaciji državnih gospodarskih podjetij

Ce državno gospodarsko podjetje preneha, se odredi in uvede njegova likvidacija na podlagi odločbe o prenehanju podjetja, ki jo izda organ gospodarske uprave v sponrazumu s pristojnim finančnim organom. Z odločbo o prenehanju podjetja se odredi likvidacijska komisija in rok, v katerem je treba likvidacijo izvesti.

Naloga likvidacijske komisije je, da ugotovi finančno stanje podjetja, da izterja njegove terjatve, povrnava iz razpoložljivih sredstev podjetja dolgeve, izpolni druge njegove obveznosti in dokonča tekoče in nedovršene posle podjetja.

Likvidacijsko komisijo sestavlja predsednik in dva ali štiri člani, ki jih običajno izberejo iz vrst uslužbencev podjetja, ki je v likvidaciji. Bivši člani upravnega odbora podjetja, ki je v likvidaciji, njegov gospodarski direktor in glavni knjigovodja ter osebe, ki so v tem podjetju manipulirale z denarjem in materialom, ne morejo biti člani likvidacijske komisije. Za veljavnost sklepov likvidacijske komisije se zahteva navzočnost vseh njenih članov, a sklepa se z večino glasov.

Poslovanje likvidacijske komisije je pod nadzorstvom organa gospodarske uprave in finančnega organa, ki pregledujeta med likvidacijskim postopkom delo likvidacijske komisije, ji dajeta navodila in odločata v mejah svoje pristojnosti.

Prenehanje podjetja, odreditve njegove likvidacije in imena članov likvidacijske komisije se vpišejo v register državnih gospodarskih podjetij. Te vpise prikladi likvidacijska komisija. Do vpisa likvidacijske komisije v register državnih gospodarskih podjetij vodijo podjetje, za katero je odločeno, da preneha, njegovi dotedanji organi. Dotedanji organi podjetja in njihovi posamezni člani morajo dati likvidacijski komisiji na njeno zahtevo podatke glede prejšnjega poslovanja podjetja in glede svojega dela kot organov podjetja.

Ko se izda odločba o likvidaciji podjetja, s firmi podjetja dodaja na koncu pristavek »v likvidaciji«. Po izdaji odločbe o prenehanju podjetja smejo organi podjetja oziroma likvidacijska komisija sklepati nove posle v imenu podjetja samo toliko, kolikor je to potrebno, da se nedokočani posli končajo.

Z oglasom v pristojnem »Uradnem listu« pozove likvidacijska komisija upnike in dolžnike podjetja, ki je v likvidaciji, naj v 30 dneh po objavi oglasa javijo komisiji svoje terjatve oziroma svoje dolgeve, ki jih imajo pri podjetju. Iz sredstev podjetja v likvidaciji, ki so namenjena za plače delavcev in uslužbencev, izplača podjetje predvsem prejemke delavcem in nameščencem podjetja, ki jim po obstoječih predpisih pripadajo.

Osnovna sredstva podjetja, ki je v likvidaciji, se ne prodajo, nego jih likvidacijska komisija izroči tistim organizacijam, ustanovam ali organom, ki so določeni v odločbi o prenehanju podjetja oziroma v odločbi drugega organa, ki je za to pooblaščen v odločbi o prenehanju podjetja, sicer pa o tem odloči pristojni organ gospodarske uprave. Material, droben inventar, surovine, proizvode in polproizvode prodaja likvidacijska komisija po tržnih cenah.

Po končani likvidaciji sestavi likvidacijska komisija zaključno likvidacijsko bilanco, i jo najpozneje v osmih dneh po preteku roka za izvedbo likvidacije pošlje v potrditev finančnemu organu.

Ko finančni organ potrdi zaključno likvidacijsko bilanco, izbrisiše firmo podjetja iz registra državnih gospodarskih podjetij in da razrešnico članom likvidacijske komisije, kakor tudi direktorju in upravnemu odboru podjetja. Vendar pa s to razrešnico nista direktor in upravni odbor oproščena odgovornosti za nepravilno delo v podjetju, ki bi se ugotovilo po potrditvi zaključne likvidacijske bilance.

Arhiv podjetja v likvidaciji izroči likvidacijska komisija v varstvo organu, ki je izdal odločbo o likvidaciji podjetja.

Primorska v borbi s snegom

Najstarejši ljudje pri nas ne pomnijo, da bi bilo kdaj toliko snega kot letos. Mnogo ga je zapadlo v severni Primorski, v Idrijskem in tolimskem okraju, pa tudi po goriškem ga ljudje še ne pomnijo v takih množini. Najteže je sneg prizadel tolimsko stran, zlasti bovški kot z vso zgornjo Soško dolino. Kraji na Notranjskem niso utrpeli večje škode. V šolah niso prekinili pouka. Solnarji so imeli svoje veselje, saj so šolo obiskovali kar na smučeh. Tudi za hrano tu ni bilo zadrege.

Hudo je sneg prizadel sežanski okraj. Na toliko posameznikov, kot našo skupnost, naše celotno gospodarstvo. Huda burja in led, ki se je nabiral po telefonskih in električnih napeljavah, sta napravila večmilijonsko škodo. Prav tako so trpeli borovi gozdovi in nasadi po vsem Krasu. Iz sežanskega okraja nam pišejo, da pomejni sneg pravo katastrofo za pogodovanje Krasa. Električno in telefonsko napeljavo so sicer v sedmih dneh napornega dela vsaj v glavnem vzpostavili, zato pa gozdovi še dolgo ne bodo občišeni. Polomljenih je na tisoče sadnih dreves v Rodiku, Kozini, Divači, Povirju, Storjah, Vrabčah, Avberju, Stjaku, Stanjelu, Komnu, Dutovljah, Sežani in drugod. Nekateri gozdovi okoli Divače, Sežane, Vremskega britova in okoliške Komna so uničeni od 40 do 80 odstotkov.

Po ocenah gozdarskih izvedencev je uničeno nad 28.000 kubičnih metrov lesa, od tega 18.000 borovega in okoli 10.000 listavcev. S to večstomilijonsko škodo so uničeni plodovi polstoletnega pogodovanja. Škoda je tem večja, ker so trpeli najlepši primerki borov, prelep tehnični les, ki ga bodo sedaj lahko uporabljali le kot jamski les ali pa celo samo za kurjavo. OLO Sežana slobi, da bo uničeni les čimprej spravila iz gozdov in prodala, izkupiček pa bo uporabila za nova pogodovanja.

Z Vipavskega nam sporočajo, da ljudje še ne pomnijo take zime. Ni se še zgodilo, da bi bili zaradi snega prekinjen promet na cestah in na železnici v Vipavski dolini, kot se je to zgodilo letos. Zelo je trpela električna in telefonska napeljava in le po četrtovrednem delu uslužbencev DES in PTT službe se moramo zahvaliti, da ni bilo še večje škode.

Na Goriškem sicer ni bilo velikih zametov, vendar je zapadlo za tamkajšnje razmere veliko snega. Severno od Gorice po Soški dolini in Banjski planoti, preko Grgarja skozi Cepovan in Vrata proti Slapu, ves idrijski okraj, zlasti pa del okoli Vojškega, je sneg popolnoma zagrmil. Pri velikih množini snega niso mogli očistiti poti in ker je ljudem že primanjkovalo hrane, so jo morali pripeljati z letali. Naši dopisniki iz Idrije nam javljajo, da je sneg tudi posameznikom povzročil veliko škodo. Le požrtvovalnost ljudske oblasti in pomoči vsega prebivalstva še moramo zahvaliti, da so bile posledice tako hitro odstranjene.

V sami Idriji se je porušilo ostriše rudniške uprave, ni pa bilo večjih nesreč. Prebivalstvo je bilo zelo disciplinirano. Z veliko vneto se je lotilo borbe s snegom in tako preprečilo večje nevarnosti in gmatno škodo. Zlasti so se izkazali gasilci, ki so bili vedno na mestu, kjer je bilo treba pomagati. Prav tako so bili požrtvovalni nekateri uradi, med solami pa zlasti obrtna in rudarska šola.

Izkazale so se tudi športne organizacije. Sestavile so smučarske ekipe, ki so poiskale zvezo z zasutimi vasmi in oddaljenimi kraji, odrezanimi zaradi snega od večjih središč.

Tudi v idrijskem okraju je bilo nekaj nesreč. Na Vojškem je plaz zasul tamkajšnje učiteljsko. Pri Zakolci je med potjo omagal Bevk Jože in zmrznil v snegu. Tudi ljudski poslanec Josip Carjec iz Spodnje Konomlje se je teže ponesrečil. Doma je tako nesrečno padel na poledenelih stopnicah, da se je udaril na tilnik in so ga prepeljali v bolnico. V Mrzlem vrhu pri Ledinah se je pri kidanju snega s strehe smučar ponesrečil Anton Albreht. Srečno jo je odnesel Rupnik Drago, ki ga je plaz zagrmil na poti med Idrijo in Spodnjo Idrijo in ga odnesel prav na sredo Idrije, od koder so ga rešili bližnji sosede. To in pa nekaj podrtih ostrešij pri hlevih in kmetijskih hišah je v glavnem poročilo o škodi, ki jo je sneg prizadel idrijskemu okraju.

Ogromno škodo pa je sneg povzročil mnogim krajem Tolminske, gornje Soške doline in bovškega kota. V dolini Soče od Kobarida do Bovca in proti Trenti so naselja izgubila mnogo svojih poslopj, nekatera so bila popolnoma izbrisana s površja. Imena krajev, ki jih večina ljudi v Jugoslaviji ni poznala, so postala znana vsem ljudem naše domovine. Trpeči ljudje v teh krajih pa so imeli zavest, da vsa Jugoslavija do poslednje vasice na bolgarski in albanski meji čuti z njimi in jim hoče pomagati.

Vasica Borjane ni bila označena na nobenem večjem zemljevidu, vendar

Po domovini

V Litostroju so izdelali prve turbine za naše hidrocentrale v letošnjem letu. Turbina za hidrocentrale Zvornik ima jakost 30.400 KS, turbina za Medvode pa 12.600 KS. Do konca leta bodo v Litostroju izdelali še 12 velikih in 6 manjših turbin za razne hidrocentrale v naši državi.

Nov parnik Jadranske svobodne plobe. Jadranska svobodna plova bo te dni povečala število svojega brodevoja še s parnikom, ki bo imel 320 ton nosilnosti. Ta parnik je Jugoslavija dobila na račun reparacij od Nemčije. Parnik je v Anversu natočil prvo blago za našo državo. Parnik je dobil ime »Pelagruža«.

jo danes poznajo vsi naši ljudje. Kjer so nekoč stale hiše, štrli kvišku le še nekaj zidov, vse ostalo je snežni plaz odnesel in pokopal pod seboj. Plazovi, ki pridrejo po pobočjih hribov navzdol z višine do 300 m in so po cel kilometer široki, pokopljejo pod seboj vse, na kar naletijo in odnesejo s seboj v dolino.

Ni vasi v zgornji Soški dolini, ki je ne bi prizadela letošnja zima. Materialna škoda je velika, saj so ljudje ostali brez strehe. Se huje pa so izgube, ki so jih pretrpeli na svoji živj sili, na ljudje. Pri tej veliki nesreči je izgubilo življenje nad 50 ljudi, materialno škodo pa cenijo na več milijard dinarjev.

Poročilo bi ne bilo popolno, če ne bi omenili ogromnih naporov, ki jih je ljudska oblast vložila za preprečevanje škode. Splošna mobilizacija delovne moči, ki so se ji disciplinirano odzvali vsi vojni obvezniki, je bila del teh naporov, ki jih je vsa naša delovna skupnost pravilno razumela. Velike zasluge pri odstranjevanju snežnih ovir je imela JLA, pa tudi ljudska milica za njo ni zastajala. Pogumna dejanja so storili naši delalci, ki so iskali zasnežena naselja in jim metali pomoč v hrani in drugem materialu. Vsa naša skupnost je v teh težkih dneh ponovno dokazala, da smo vsi eno in da hočemo tudi svojo nesrečo nositi skupno. B. R.

Tovariš Miha Marinko je obiskal tolimske vasi

V ponedeljek je predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko obiskal v spremstvu podpredsednika vlade dr. Mirjana Breclja kraje, ki jih je prizadela velika naravna katastrofa. V zgornji Soški dolini si je predsednik vlade ogledal več velikih plazov, ki so prigmeli s strmih pobočij in prinesli s seboj v dolino drevesa, senike in seno. V Zagaji je tov. Marinko ogledal mesto, kjer je nekoč stala Zagarjeva hiša, sedaj pa je ostalo od nje le še nekaj razbitin pohištva pomešanega z ostanki razcefranih oblek. Vse drugo je odnesel plaz.

V Bovcu se je tov. Marinko zanimal, koliko je s prehrano prebivalstva, zlasti pa še za želje prebivalcev, ki so bili več dni odrezani od sveta. Najlepši sprejem je doživel v najbolj prizadeti vasi Borjani. Vaščani so mu stiskali roko in se mu zahvaljevali za pomoč, ki so jo že prejeli, kakor tudi za obljubo, da jih bo ob priliki še obiskal.

Po povratku je tov. Marinko poudaril, da je bilo zadržanje prebivalstva nad vse hvalevredno. Pohvalil je napore železničarjev, vojske, milice in reševalnih skupin. Niso bili potrebni prisilni ukrepi in tudi ne mobilizacija. Položaj se normalizira in pomoč smučarskih in planinskih skupin iz ostalih republik ni več potrebna.

Za enotno in močno združno organizacijo

V minulih dneh je v Beogradu zasedal plenum Glavne združne zveze FLRJ, ki je temeljito obdelal razvoj združnega gibanja pri nas. Temeljna ugotovitev te obravnave je bila, da je treba splošno kmetijsko združno razvijati kot enotno združno organizacijo na vasi, ki jo je treba gospodarsko osamosvojiti in utrditi.

V tem smislu so bile postavljene predvsem naslednje naloge:

1. V splošnih kmetijskih zdrugetah, ki so temeljna in po vlogi v socialistični preobrazbi vasi najpomembnejša oblika združništva, je potrebno, da se povečujejo sredstva za kmetijsko proizvodnjo, predvsem s pridobivanjem posesti, bodisi s prostovoljnimi vnašanjem zemlje s strani združnikov, s prevzemanjem zemlje od državnega sklada, z darili, z nakupi, nakupi, bodisi z ustanavljanjem živinorejskih farm, raznih nasadov in podobno, bodisi z organiziranjem in razvijanjem obratov za predelovanje kmetijskih pridelkov, kot so: mlekarnice, sadne sušilnice, kleti in podobno.
2. Lastna sredstva splošnih kmetijskih zdruget je treba povečati, da se omogoči njihovo normalno in redno gospodarsko poslovanje. Združni delež ne sme biti le nekaj navidezen

prispevek v združno gospodarstvo, marveč mora ustrezati znesku, ki je v združnem poslovanju potreben glede na vrsto in obseg združnega gospodarjenja. Zato naj bo združni delež po gospodarstvu najmanj 1000 dinarjev. Za člane posameznega gospodarstva pa naj bo združni delež najmanj četrtina združnega deleža, ki ga plača glavar posameznega gospodarstva.

3. Splošne kmetijske zdrugete morajo doseči napredek tudi v združni trgovini in v odkupu kmetijskih pridelkov od združnikov. Združna trgovina mora poslati sestavni del blagovne proizvodnje svojih združnikov, in sicer da odkupi kmetijske pridelke od združnikov na odprt račun. S tem bodo združniki povezani z združno trgovino glede odkupa njihovih kmetijskih pridelkov ne le do trenutka prevzema teh pridelkov s strani združne trgovine, marveč do njihove končne prodaje preko združne trgovine.

4. Krepitev združno gospodarstvo je v našem novem finančnem sistemu mogoče le na podlagi gospodarskega računa. Gospodarski račun v združnem gospodarstvu predstavlja tisti način gospodarjenja, v katerem se uspehi gospodarjenja izraža v določeni vsoti denarja, primerjajoč celotne dohodke in izdatke nasproti doseženi vrednosti.

5. V okviru splošne kmetijske zdrugete je treba pospeševati po posebnih odsekih posamezne panoge kmetijske proizvodnje. V teh odsekih je treba zbirati združnike, ki se zanimajo za tisto panogo. Posebnih vlogogradniških, čebelarških in drugih kmetijskih zdruget izven okvira splošne kmetijske zdrugete naj se praviloma ne ustanavlja.

6. Splošni kmetijski zdruget je naložena tudi naloga, pospeševati varčevanje. V ta namen je treba ustanovljati združne hranilnice za varčevanje in kredit na vasi. Obstoječi hranilno-kreditni odseki pri splošnih kmetijskih zdrugetah se naj reorganizirajo v združne hranilnice.

Iz navedenih nekaj glavnih nalog splošnih kmetijskih zdruget je razvidno, da postaja splošna kmetijska zdrugeta kot enotna združna organizacija na vasi temeljni nosilec socialistične preobrazbe vasi. Zato se predvidevajo tudi spremembe v organizaciji višjih združnih organov in ustanov. Sklepi plenuma Glavne združne zveze FLRJ predlagajo, da se ukine uredba o ustanovitvi fondov za mehanizacijo in investicijsko graditev združnega kmetijstva. Ukinejo se naj tudi glavne direktorije združnega kmetijstva pri ljudskih republikah. Njihovo delo naj preide na republiške glavne zveze kmetijskih zdruget. Primerno reorganizirati bi bilo treba okrajne zveze kmetijskih zdruget. Združno kontrolno službo je treba organizirati tako, da se pri glavnih zvezah kmetijskih zdruget ustanovi močna revizijska služba.

Zasnežene poljane na Komni so že od nekdaj privabljale številne smučarje, letos pa jim je narava še posebno bogato postregla s snegom. Vendar — njihove smuči se niso naj prej obrnile proti smučarskim terenom temveč proti krajem, ki so pod globokim snegom čakali na kakršnekoli zveze s svetom.

DEMOKRISTJANSKE SKRBI pred volitvami v Italiji

V zvezi z upravnimi volitvami v Rimu in Južni Italiji ter s parlamentarnimi volitvami, ki bi morale biti leta, ker potečejo 14. IV. 4 leta od zadnjih volitev, se je začela v sosednjih državah v zadnjem času razvijati živahna predvolilna polemika med različnimi političnimi strankami in skupinami.

Glavno vprašanje, o katerem je znatno največ govora, je problem volilnega sistema. Stranke se bodo morale sporazumeti glede izbire med proporcionalnim sistemom, ki je v veljavi pri političnih volitvah in sistemom vezanja list, ki je v veljavi za upravne volitve. To pa ni samo vprašanje tehničnega značaja, temveč predvsem političnega. Sistem vezanja list predvideva na pr., da se ena ali več manjših strank pridruži pri volitvah neki večji stranki, ne glede na njihovo večje ali manjše sodelovanje v bodoči vladi. Tak sistem torej že vnaprej onemogoča dejavnost manjših strank in prinaša prednost demokratičnejšemu. V sami Italiji imamo tak primer pri liberalcih in socialdemokra-

tih, katerih opozicija De Gasperi je skoraj brezpomena.

Ni torej čudno, če se tudi danes demokristjani potegujejo za tak volilni sistem, saj so prav s pomočjo njega zmagali na zadnjih upravnih volitvah. Ni pa še jasno, kakšno stališče bodo zavzele ostale stranke. Pa tudi v sami demokristjanski stranki obstajajo močne nasprotujoče si struje, od katerih nekatere nasprotujejo vezalnemu volilnemu sistemu. To in stališče ostalih strank je privedlo do pojavnosti močnih monopolističnih tendenc italijanske klerikalne stranke, ki so se v zadnjem času tako potencirale, da se spreminjajo že v salazarske tendence. Predvsem moramo tu omeniti poseg v italijansko politično življenje poleg demokristjanske stranke še Vatikan in drugih klerikalnih strank, ki so se po vsej verjetnosti zdale, da ne bi nasprotstva v demokristjanski stranki povzročila poraz pri volitvah.

Najagilnejša in najnasilnejša struja v tej zvezi je vatikanska Katoliška akcija, ki jo vodi jezuit Gedda in ki ima za cilj izvedbo znane papeške enciklike »Quadragesimo anno«. Ta enciklika, ki jo katoliška akcija širi s prizivci in spovednic in ki ima največjega zagovornika v jezuitu Lombardi, se bori za klerikalno-fašistični ideal korporativne države, ki je nasproten na splošno proti italijanskemu političnemu sistemu in proti ljudstvu sploh.

Rastoča klerikalna vsiljivost je povzročila seveda močno reakcijo pri večjem delu italijanskih strank. Ta vsiljivost je zblížala zaenkrat tri manjše italijanske stranke, ki so laično usmerjene: liberalce, socialdemokrate

in republikance. Politične razlike med temi tremi strankami, od katerih sta socialdemokratska in liberalna v opoziciji, so sicer znane, saj zastopajo razne socialne struje — od visoke finance in liberalno usmerjene inteligence do levo orientiranega meščanstva in segajo, čeprav ne globoko, tudi v delavske vrste. Toda družijo jih skupni interesi pred demokristjansko-vatikanskim navalom.

Rastoča vsiljivost italijanskih klerikalnih strank povzroča celo težave v sami demokristjanski stranki. Predvsem se ji upirajo krščansko-socialistični sindikati.

Spričo tega je jasno, da De Gasperi, pa tudi Vatikan sam sta prisiljena

Sporazum o organizaciji evropske vojske

V Lisboni že precej dni zaseda Atlantski svet, ki je imel nalogo vskladiti cilje in namene Atlantskega pakta z evropsko obrambno skupnostjo. Prvotni cilj je bil glavni cilj vključiti Zapadno Nemčijo v evropsko vojsko. To si je predvsem prizadevala Francija.

Moralj bi se poglobiti v to vprašanje, če bi hoteli ugotoviti, zakaj je prav Francija sestavila načrt o evropski obrambni vojski. Omeniti moramo, da je glavni vzrok francoskega predloga v tem, ker se ta država, ki ima že stoletne vzkušnje z Nemčijo kot njena sosedja, boji nemške samostojne remilitarizacije, ki bi njej pretela v bližnji ali daljnji bodočnosti. Zato se je Francija zelo zavzemala, da bi bila Zapadna Nemčija vključena v Zapadno evropsko obrambo, pod poveljstvom tujih poveljnikov. Boji se, da bi oživila nemška samostojna vojska, iz katere bi se lahko razvil močan vojaški organizem, ki bi pretel Franciji na enak način, kakor se je to dogajalo večkrat v zadnjem stoletju.

V Lisboni so se zunanji ministri držav članic Atlantskega sveta, sporazumeli o organizaciji evropske vojske ter odobrili splošna načela za sodelovanje Zapadne Nemčije pri evropski obrambi, kar je eden največjih uspehov lisbonskega zasedanja.

Seveda so razpravljali tudi o finančnih, vojaških in gospodarskih ukrepih, ki jih zahteva takšna organizacija, toda to vprašanje se razume samo po sebi in ni naletelo pri razpravljanju na velike težave. Samo Francija se je protivila svojemu deležu, ki ga mora prispevati za evropsko vojsko, češ da je preveč obremenjena z vojno v Indokini.

V poročilu, ki so ga izdali po končanem zasedanju, je bila predvsem poudarjena izjava o namenih Atlantske skupnosti, da je bila ustanovljena zato, da bi služila kot jez proti napadu in da je njen prvi cilj ohranitev miru.

Pripomniti moramo, da je Atlantski svet odobril načrt, da zahodno-evropske države pripravijo letos petdeset divizij in štiri tisoč letal kot prvi korak k organizaciji evropske vojske.

na pogosta manevriranja. K temu spadajo tudi razni pozivi vatičanskega glasila k pomirni duhov, češ da je vatičanski poseg v italijansko politično življenje izključno verskega značaja ter da je Vatikan neomajen branik človeških svobod. Kakšen branik pa je bil in je Vatikan, ve zgodovina povedati svoje.

V splošnem lovu za zavezniki pred volitvami ne zaostaja niti Togliatti. Potem ko je povsod porušil mostove, se je začel bratiti z neofašisti in monarhisti predvsem z revolucionarno mladino. Pri tem seveda ni važno, če bo tako revolucionarno bratstvo pripeljalo v fašizem. Glavno je, da si komunistični prvaki pridobi nekaj za slug za svoje kremeljske gospodarje.

Tako torej postajajo obrisi predvolilne konfiguracije italijanskega političnega pozorišča vse bolj jasni. Kako pa se bo vse to razvilo, bomo videli v prihodnjih tednih.

NA KRATKO

Francoski republikanski svet je v torek 26. t. m. izglasoval zakonski načrt o gospodarski pomoči Francije Jugoslaviji v višini 5 in pol milijard frankov.

V francoski narodni skupščini se je te dni vodila ostra debata o premični mezdni lestvici, ki jo ocenjujejo nekateri celo kot povod, da bo sedanja francoska vlada zaprosila za vprašanje zaupnice. Vlada se namreč boji, da bi sprejetje premične lestvice preveč obremenilo proračun, ki je že tako obremenjen z drugimi potrebami, zlasti pa z vojno v Indokini, ki požre dnevno 1 milijardo frankov.

Med Anglijo in Irakom je prišlo do pogodbe, da bo Anglija dobavljala za gradnjo reaktivskih letal, letalski material. Irak bo poslal v Anglijo večje število letalcev, da bi tam izpopolnili svoje znanje v letalski stroki.

V Indokini se še vedno vodijo ogorčene borbe med francoskimi kolonialnimi četami in Vietminhovimi četami. Zadnje čase so francoske čete doživle precejšen poraz in so se morale umakniti iz važnih postojank blizu največjega indokitajskega mesta Hanoi. Dobro obveščeni krog pravijo, da zalagata Vietminhove čete z orožjem in vojaškimi strokovnjaki Sovjetska zveza in Kitajska.

V Pan Mun Jonu na Koreji se pogajanja za premirje zelo počasi razvijajo in ni sledu, da bi se v kratkem času ugodno rešila. Trenutno so se sporazumeli delegacije o nevtralnem nadzorstvenih skupinah, v katerih naj bi bili zastopniki Nemške in Svice ter Poljske in Češkoslovaške. Velike težave imajo o sporazumu glede reparacij vojnih ujetnikov, o čemer razpravljajo že ves mesec.

Razgovori med Britanijo in Iranom o regitvi petrolovskega spora se sedaj vodijo nekako v zatihju. Predstavnik britanskega poslanstva v Teheranu je odpoval v London na razgovore, istočasno se pa pogajata s predsednikom perzijske vlade Mosaddekom dva člana delegacije Mednarodne banke, ki igra važno vlogo posredništva med obema državama.

V Tuniziji se položaj še ni popolnoma pomiril. Tu in tam javljajo o raznih sabotažnih dejanjih, zlasti na transformatorjih visoke napetosti. Kljub temu obstaja želja tako na francoski, kakor na tunizijski strani, da bi prišlo do sporazuma, zlasti kar zadeva razne reforme ustavnega značaja in suverenitete Tunizije. V tem pogledu so zdaj pogajanja med francoskim generalnim prezidentom in tuniškem bejem.

Moskva je zavrnila italijansko noto od 8. t. m., ki se nanaša na revizijo mirovne pogodbe in na sprejem Italije v OZN. Moskovska vlada je označila italijansko noto kot neutemeljeno.

Istočasno izjavila vlada Federativne ljudske republike Jugoslavije, da se narodi Jugoslavije s podpisom mirovne pogodbe ne odrekajo teh ozemelj, ki so etnično njihovi in ki bodo zaradi te mirovne pogodbe ostali izven meja Jugoslavije. Pridržejo si še naprej pravico do teh ozemelj ne glede na eventualne etnične spremembe, ki bi lahko v bodoče nastale kot posledica tuje vladavine nad njimi.

Ta deklaracija predstavlja dokument mednarodnega prava, na katerega se mora Jugoslavija sklicevati tudi sedaj, ko Italija jasno in ostentativno dokazuje, da se ne zadovoljuje z onim, kar je nepravilno dobila z mirovno pogodbo, ter teži za tem, da bi dobila tudi ona ozemlja, ki so ostala izven njenih meja, a to je Svobodno tržaško ozemlje.

Svobodno tržaško ozemlje je bilo zato ustanovljeno, ker niso bile odobrene italijanske namere, da bi dobila to ozemlje. To pomeni, da te zahteve niso niti danes opravljene. Z ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja se je hotelo v neki meri zadovoljiti tudi jugoslovanski argument v Trstu in vsaj kolikor toliko računati na nacionalne in gospodarske koristi Jugoslovancev. To je bila največja žrtev, kar jih je mogla prispevati Jugoslavija, toda le pogojno.

(Nadaljevanje sledi)

Brez krinke

Sovinisti vseh vrst, ki so podedovali vse lepe lastnosti fašizma, se še vedno ne morejo dovolj načuditi, zakaj Italija danes ne stoji v sredi mednarodnega dogajanja in zakaj se sedaj svet ne suče tako okrog nje, kakor se je svoje čase. Bilo je v ohih idiličnih dneh, ko se je italijanski sovinstični imperializem naduto tolkel na prsa, češ da je nosilec civilizacije, ki bo prevredila svet ter božal z orožjem, tako je nekdo dvomil v njegovo mesijansko poslanstvo. Bila je še zgodnja povojna doba in svet je hotel imeti mir, pa je zaradi tega dovolil napihnjemu pritlikavcu, da se izživlja v svojem veselju. To popuščanje pa mu je stopilo v glavo, da je postal prepričan, da je res taka sila, pred katero se mora vse tresti. Se potem, ko se je pojavil na severu neprimeren močnejši tekmeč v širjenju fašistske vere, je še vedno naduti fašistični mogočnejši pomilovalno gledal na njega, češ kaj bo ta barbarska reva, ki polomi vse kamor stopi, medtem ko je samo fašistični imperializem oni, ki je prinesel novo luč v svet, ki bo svetila v kaosu in ki bo edina znala tudi uveljaviti moč novega evangelija. Nemški gospodar pa se je na tihem smehljaj ter klical rimskega slugo na odgovor, kadar se mu je zdelo, da postajajo njegovi domišljavi podvigi le pretirani. Slednjič se je oholi sluga uprl. Tedaj se je šele v pravi luči pokazala njegova sila. V nekaj urah je bilo po njem in nič ne kaže, da bi mogel še kdaj priti do prave sape.

Vendar mu je osatlo še petelinje perje, s katerim se je dičil, ki je bilo pravzaprav tudi vse, kar je imel, ter skrivnost njegovega vpliva. Zato ga je bilo treba dobro skriti, da bo služilo znova ob pravi uri. Sovinisti mislijo, da je ta ura sedaj prišla. Znova so si natakneli na glavo sleparsko lepoticje, se obnašajo kakor veliki junaki, ki so poklicani, da v težki uri rešijo svet. Vendar danes njihov čudodelni nakit ni več prav prepričljiv. Preveč so se svoj čas hvalili, kako jim bo pomagal z eno samo brco vreči iz Sredozemlja škrbatega britanskega leva in napravili iz ognile Francije skromno dekle imenitne latinske sestre. Ko je pa potem padla po njih že samo prva palica, so že sedli in poskušali rešiti čudodelno perje za boljše čase.

Sovinizem misli, da bi mu danes znova mogel pomagati ta nakit junaka. Pravi, da manjka veliki domovini še samo orožje, da bi mogla priti do one prave veljave, ki ji gre. Orožje pa imajo sedaj samo Američani, ti pa ga dajejo namesti južniški in tako zaslužni Italiji — popolnoma razumljivo Jugoslaviji. Kako pride do tega, tožijo zaskrbljeno tri zvezdice, ki služijo za psevdonim nekemu italianissimu v Messaggeru Venetu, po katerem prevečuje isto suho slamo njegov bratec z manjšo fantazijo »Giornale«, da odmerjajo Američani Italiji orožje po kapljicah, kakor se dajejo zdravila v lekarni, medtem ko ga sipajo iz polnih vrec v Jugoslavijo, celo več kakor ga sama zahteva. Petelinje perje nepomembnega sovinstičnega iredentista ne uspel več napraviti iz pritlikavca junaka. Maškerade je konec.

Ali ga biješ zato, ker ti je rekkel fašist? Ne, jaz sem pencezen, da sem fašist, toda mlatiš ga, ker mi je rekkel to po slovensko!

Italijanski iredentisti, aneksiionisti in — enostavno povedano — imperia listi, uradni in neuradni, govorijo o mirovni pogodbi kot o nekakšnem »diklatu«. Poslušajmo se fraze, katere se je posluževal tudi Hitler, ko je imel navado govoriti o versalski mirovni pogodbi. S to parolo je začel besno gonjo proti tej pogodbi, kar je končno pripeljalo do druge svetovne vojne. Analogija — kakor vidimo — ni samo v frazi, temveč tudi v načinu, niso pa izvezte tudi analogne posledice, če se že v začetku ta pojav ne zavre in ne pobije.

Nobenega diktata ni bilo proti Italiji, ker so z njo postopali z verskan in celo prevelikim obzirom na mirovni konferenci, čeprav je kriva za vojno, ki jo je izgovorila. Zal, moramo ugotoviti, da je bilo z raznih strani proti Italiji veliko več obzira kot pa proti Jugoslaviji, ki je bila zaveznik, zelo aktiven in zaslužen sodelavec v vojni proti nacifašističnim silam. Italija je izkoriščala oportunističnem raznih držav, ki so se zavzemale, da bi z različnimi uslugami pridobile Italijo ali pa da bi demagoško vplivale na politične struje v Italiji. Čeprav je bilo že na mirovni konferenci opaziti dve nasprotni sili v svetu, sta vendar obe iz vzrokov, ki smo jih prej omenili, postopale z Italijo zelo obzirno. V takšnih razmerah je Italija lahko podpisala mi-

Jugoslavija se ne odreka svojim pravicam za TRST

Po knjigi Ive Mihovilića »Trst problem dana«

rovno pogodbo, ki je bila za njo ugodnejša, kot je smela in mogla pričakovati, zlasti v zvezi z njeno zgodovinsko odgovornostjo za drugo svetovno vojno, posebno pa še zaradi krivice in odgovornosti proti Jugoslaviji in njenim narodom. Če danes govori Italija o diktatu, je to popolnoma krivično.

Ce pogledamo na juridično stran mirovne pogodbe, je Italija to pogodbo podpisala tako, da ni zavzela nobene formalnega pridržka glede njene vsebine in njenih posledic.

Italija torej nima niti moralnega niti pravnega opravčila, če danes zahteva revizijo mirovne pogodbe in če to pogodbo imenuje diktat, ki bi se jo moralo tudi delno spremeniti v njeno korist. Prav posebno je pa to neopravičljivo v odnosu do Jugoslavije, kadar Italija zahteva, da se ji izroči Trst z njegovim ozemljem.

Nasprotno, če se že mora mirovna pogodba z Italijo s katerih koli obzirov rediirati (v ozemeljskih klavzulah), tedaj je Jugoslavija tista, ki lahko in ki mora prva govoriti. Ona

ima na to pravico tudi iz formalnih razlogov.

Pri podpisu mirovne pogodbe z Italijo je Jugoslavija napravila zelo jasne in dalekosežne rezerve ter ima pravico, da se na te rezerve sklicuje, če smatra, da je za to ugoden moment. Te rezerve so prav za prav bile napravljene zaradi tega, da bi prišlo v veljavo v primeri, da dozorijo vzroki in cilji, ki so obstajali in so bili odločujoči, ko je Jugoslavija podpisala mirovno pogodbo z Italijo.

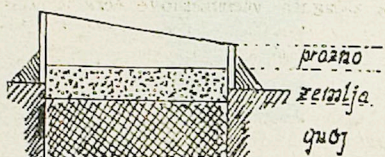
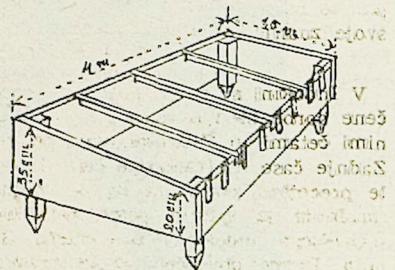
Jugoslavija je ob podpisu mirovne pogodbe izdala svojo »deklaracijo«. V tej deklaraciji je bilo rečeno, da Jugoslavija podpisuje to pogodbo »samo zaradi tega, da prispeva k vzpostavitvi miru v svetu. Poudarjeno je bilo, da je odstopanje od nekaj jugoslovanskih etničnih ozemelj za Jugoslavijo velika žrtev, ker se s tem kršijo osnovni nacionalni interesi in žalijo narodna čustva. To se nanaša tudi na ozemlja, ki so pripadla Italiji, kakor tudi na ozemlju Trsta, ki je ločen od Jugoslavije kot Svobodno tržaško ozemlje. V tej deklaraciji je najvažnejša točka naslednja:

Uredimo si toplo gredo

Kmetovalec pride večkrat v zadrego, ker ne dobi pravočasno odgovarjajočih sadik, ki jih potrebuje na svojem vrhu. Zlasti se to rado zgodi spomladi, ko prvih sadik ni mogoče vzgajati na prostem. V takem primeru mora vzeti sadike, ki mu ne odgovarjajo ali pa se odloči, da jih sajeno. Zato priporočam vsakemu, ki redno vsako leto potrebuje sadike, zgraditi toplo gredo.

Razni obrati, ki se ukvarjajo z vrtnarstvom, gradijo tople grede, ki so precej drage. Toda tudi z majhnimi stroški si lahko sami zgradimo primerno gredo, ki bo dobro služila svojemu namenu. Če se odločimo za gradnjo, moramo najprej ugotoviti velikost. Odvisno je od potrebne količine sadik. Povprečno lahko dobimo iz enega kvadratnega metra pod oknom v gredi:

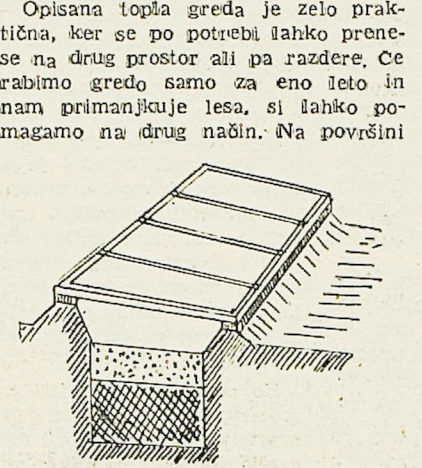
- 500 sadik koprusnic (zelja, ohrova, kardijole, koljabe),
- 400 sadik paradiznika,
- 600 sadik zelene, čebule ali majarona,
- 1000 sadik glavne solate, endivije in poravnice.

Cesto zadostuje za lastno potrebo že greda s štiri metri dolžine, to je štiri metre dolžine, širina pa se ravna po višini okna. Če si damo narediti nova okna, bomo vzeli mere, ki so preizkušeno najboljše: 100 x 150 cm in imajo dve prečki. Če je le mogoče, izberimo za napravo zaprte grede trpežne suh borov les, da se pozneje ne ukrivi, kar je zelo nevarno. Ker je les drag, ga moramo tudi zavaruovati pred gnilobo. Najboljša je raztopina modre galice v močni koncentraciji. Nikoli pa ne smemo premazati z lesnim katranom ali karbolinom, ker škoduje rastlinam. Za štiri metre dolge grede bomo potrebovali dve štiri metre dolgi deski, štiri cm debeline ena. Na začetni severni strani naj ima deska 35 cm širine in 4 cm debeline, druga na južni strani pa naj ima le 20 cm širine. Nagib mora biti 15 cm proti južni strani, da voda hitreje odteka ter dobijo rastline čim več sonca. Pročelno in načelno okvirnico zvežemo z dvema stranicama enake debeline, ki sta pritrjeni na 1,41 m dolžine. Okna so sicer po 1,50 m dolga, toda odbijemo debelino dveh desk (2x4) in še 1 cm, ker morajo biti okna nekoliko daljša od širine okvirja, da odteka voda. Da ne prodirata daž in mraz skozi špranje med okni, je treba pod vsakim sčnikom na okvirju grede ali pa na oknu vdelati še primerne prečice. Na spodnji pročelni okvirnici pritrdimo še za vsako okno po dve 20 cm dolgi zastavki, da okno ne zdrсне z okvirja. Okvir mora imeti tudi noge, da ga lahko trdno postavimo v zemljo. Za nože potrebujemo 4 stebriče 8x10 cm; dva sta dolga po 70 cm dva po 55 cm.

Greda naj bo globoka 70-80 cm, da naložimo vanjo približno 40 cm debelo plast gnojila in še 20 cm kompostne zemlje. Ko postavimo okvir, izkopljemo v gredi 40 cm zemlje, da znaša skupna globlina grede od gornjega roba okvirja do dna približno 70 cm. Izkopano zemljo posujemo zunaj ob stranicah okvirja. Globlina grede se ravna po vrsti kulture, ki jo bomo sejali. Čim bolj zgodaj sejemo, tem več gnojila moramo dati in tem globlja mora biti greda. Oboje daje namreč toploto.

Pri postavljanju tople grede moramo paziti zlasti na to, da jo postavimo v zavetje, po možnosti na južno stran. Če to ni mogoče, postavimo pred vetrovno zavetje iz desk ali trstike. Greda naj bo na ravnem terenu, da lahko dovažamo gnoj in zemljo. Tudi talna voda ne sme prodreti v gredo, ker se nam sicer gnoj ne bi oglel. Okna naj bodo v dimenziji 1x1,5 m z dvema prečkama, med katere vložimo po pet šip v obliki sčesnikov.

Opisana topla greda je zelo praktična, ker se po potrebi lahko prenese na drug prostor ali pa razdere. Če rabimo gredo samo za eno leto in nam primanjkuje lesa, si lahko pomagamo na drug način. Na površini

si začitamo velikost in smer grede, zemljo zložimo ob straneh v obliki nasipa, v višini okna položimo po nasipu navne tračnice, gredo napolnimo kot običajno, zasejemo in pokrijemo z okni. Take grede uporabljajo zlasti holandski vrtnarji, ki jih vsako leto premeščajo na drug kraj. B. J.

Vsa nerodovitna drevesa in slabe sorte je treba precepiti

Sadno drevje ne daje kvalitetnega sadu samo zato, ker je slabo oskrbovano in gnojeno, ampak predvsem zato, ker je mnogo dreves nerodnih, slaborodnih ter slabo kvalitetnih sort. Posledica tega je, da ne moremo dojeti želenega pridelka. Poleg tega sadne sorte niso zasopane v pravem sorazmerju, da bi lahko od najzgodnejšega do poznega sadja zalagali trg. Vsak napreden sadjar se mora truditi, da bo imel sorte razvrščene po zrelosti in kvaliteti. Da bomo pri sadnem drevju dvignili kvaliteto, je važno načrtno precepljevanje vseh nerodnih in slaborodnih dreves.

Sedaj je najprimernejši čas, da pripravimo drevesa, ki jih nameravamo precepiti. Drevesom odžagamo veje, kakor da bi jih hoteli pomladiti. Pri tem se moramo ozirati na bodočo obliko krošnje. Za precepljevanje so primerna samo drevesa v starosti do 40 let. Precepljevanje dobro prenaša pečkasto sadje, predvsem hruške in jabolka; koščičasto nekoliko slabše, ker teže prenaša rez. Taka drevesa so zato podvržena smolniki. Nekaj spodnjih vej moramo pustiti za asimilacijo (dihanje), da bo drevo kljub zmanjšanju listne površine imelo dovolj listov za dihanje, sicer povzročimo motnje v rasti. Te veje naslednjo pomlad po potrebi za spopolnitev krošnje precepimo z isto sorto. Če jih za spopolnitev krošnje ne potrebujemo, jih odžagamo.

Precepljevanje je za sadno drevo težka operacija, zato je potrebno ta

drevesa predhodno dobro pognojiti. Tako se laže zacelijo zadane rane in cepiči se bolje obrastejo.

Poleg tega je treba, da si že sedaj preskrbimo potrebne cepiče, ki jih moramo rezati že od rodnih in kvalitetnih dreves z vsemi zahtevanimi dobrimi lastnostmi. Le če bomo precepljevanje izvršili s cepiči kvalitetnih in rodnih dreves, bomo vse te lastnosti prenesli na precejljeno drevo in tako dosegli zaželeni uspeh. Cepiče moramo pravilno shraniti. Najbolje je, da jih zakopljemo v zemljo 40 do 50 cm globoko, na senčnem prostoru, da ne vpliva nanje pomladansko sonce. Prav tako je dobro, če jih zakopljemo v pesek ter jih shranimo v ne pretoplo klet. Zakopati jih moramo v manjših snopičih, ali pa razgrnemo cepiče do cepiča, da ne splesnijo. Čim prej so narejeni cepiči, tem popolnejši je uspeh cepljenja. Gorše Tone

Drobni kmetijski nasveti

KAKO UPORABLJAMO APNENI DUSIK (KALCIJEV CIANAMID)

Neoljnat apneni dušik (ki ga dobimo iz Jugoslavije), moramo trositi vsaj teden dni pred setvijo, da se v zemlji že pred setvijo dobro preproji in pretvori v tako obliko, da ga rastline lahko asimilirajo. Če hočete uporabiti apneni dušik za takojšnjo uporabo (gnojenje na zeleno), ga morate nekaj mesecev pred uporabo primestati kompostu. Pri tem opravilu morate paziti, da se gnojilo potroši po kompostu tako, da se ne sdrži.

Neoljnat apneni dušik vsebuje jedko snov, ki ožge očesne in nosne sluznice ali roke, če so ranjene. Pred uporabo si morate roke in obraz namazati s kakšno masčobo. Trošite to gnojilo vedno le v suhem in tihem vremenu!

KAKO SHRANIMO KOSČICE SADNEGA DREVJA

Koščice sadnega drevja (breskve, slive, orešnje itd.) shranimo do časa uporabe tako, da jih zakopljemo v pesek, dokler so še sveže, če ostanejo na zraku, se preveč posušijo in niso več uporabne za setev.

NE ZAMETUJTE JAJCNIH LUPIN

Naše gospodinjice imajo grdo navado, da odvržejo jajčne lupine na dvorišče ali le v izjemnih primerih na gnojišče. Jajčne lupine vsebujejo veliko količino apna in fosforne kisline, ki jih lahko izkoristimo v prehrani perutnine. Te lupine moramo drobno zmelati in jih primestati dnevno obroku hrane. Sami dobro vemo, da kokoši iščejo pesek in apnenčeve odpadke, ker uporabijo veliko količino apna za izdelavo lupine. Nikdar ne smemo pokladati perutnini cele lupine, ker lahko kokoš, ko ji primanjkuje apna, uniči jajce, ki ga je pravkar znesla.

Naši kmečki pregovori

- »Konjski pot, ženski jok in pomladanski grom naglo minejo.«
- »Ni dežja brez črnega oblaka.«
- »Vreme je enkrat mati, drugič mačeha.«
- »Ni medu brez pika (čebele).«
- Kakršna ti je njiva, takšna ti je pšenica.

KOLIKO LET LAHKO UPORABIMO KOKOS NESNICO

Izkusnje so dokazale, da kokoš znese največ jajc do tretjega leta starosti. Od tretjega leta naprej prirčne nesnost padati. Jajca starih kokoši imajo še to slabo lastnost, da so neoplojena in jih ne smemo uporabljati za valenje.

NEKAJ O REZANJU VRTNIC

Nekateri vrtnarji imajo slabo navado, da pustijo vrtnice na debelu, dokler se ne posušijo. To je slaba navada, ker je dokazano, da porabi vrtnica prav v času od cvetenja dalje največ hranilnih snovi. Zato moramo vrtnice (rože) takoj odrezati, čim se razcvetijo.

KDAJ JE NAJBOLJSI ČAS ZA REZANJE CEPICEV OLJK

Cepiče oljk režemo od druge polovice februarja do polovice marca. Narezane cepiče povežemo v snopiče in jih namočene v vrečo ali cunjce shranimo v pesku do časa uporabe.

Branajmo in gnojimo DETELJIŠČA

Ni treba poudarjati, kakšno vlogo igra pri nas umetno travništvo. Najboljše predvsem na njive, posejane z lucerno (erba medica). Tem posevkom naš kmet ne posveča dovolj pozornosti. Navadno so ti posevki prestari. Dokler ostane lucerna njivi (dokler se ne podorje), je ne gnojimo in je ne oskrbujemo. Res je, da spada lucerna med stročnice, torej med tiste rastline, ki asimilirajo (vsrkavajo) dušik iz zraka, zato pa potrebujejo tem več ostalih hranilnih snovi in to predvsem kalija in fosforne kisline.

Ko se zemljišče malo posuši, moramo vsa stara deteljišča preorati ali jih vsaj dobro pobranati s travniško brano in jih pognojiti z umetnimi gnojili. Na vsak ha površine potrosimo 4-5 stotov superfosfata in 1-1,5 stota kalijeve soli. Tudi gnojenje s pepelom se dobro obnese.

Potreba naših kmetovalcev in kreditni odseki pri zadrugah

Po raznih zadrugah so se začeli oglašati kmetovalci s prošnjo za posojilo, ali da se jim da blago na upanje. Reklji bi, da so to sezonski primeri, ki se stalno pojavljajo.

Res je, da je sedaj doba, ko kmet nima kaj prodati, ima pa potrebo za nabavo raznih kmetijskih potrebščin, predvsem gnojil, semen in škropil. Taki primeri se ne bi smeli pojavljati, če bi kreditni odseki pri zadrugah pravilno poslovali in če bi se člani teh odsekov pravilno posluževali. Prav zato, ker se ti primeri pojavljajo vsako leto v tej dobi, bi moral kmetje v dobi odkupa skrbeti za to, da se na to dobo primerno pripravijo in štedijo takrat, ko imajo za to možnost.

Kreditni odseki morajo skrbeti za redno poslovanje, ne toliko za dajanje posojil, kolikor za zbiranje prihrankov, zlasti v dobi odkupa. Če bi tedaj člani odvajali v kreditni odsek pri zadrugah, bi danes imeli potreben kapital za nabavo kmetijskih potrebščin. Tedaj bi nič ne občutili tega odvajanja, a danes jim ne bi bilo treba prositi za posojilo.

Ko bi na primer pri Kmetijski zadrugi Strunjan, Vanganel in Smarje zbirali prihranke, bi danes člani teh

zadrug brez skrbi dvignili umetna gnojila. Zadruga so sicer že pred tremi leti dobile navodila za upeljavo teh odsekov in so ponekod ti odseki že začeli s poslovanjem, vendar se prav zaradi pasivnosti članstva niso mogli razviti.

Celo pri Kreditni zadrugi v Pobegeh, ki posluje že nekaj desetletij in kjer je že dana osnova za štednjo, se tega ne poslužujejo v zadostnem številu.

Boljši je položaj pri Hranilnici in posojilnici Koper, kjer so delavci in nameščenci bolje razumeli položaj in kjer hranilne vloge naraščajo.

Če bi se tudi kmetje zavedali te potrebe in bi se posluževali kreditnih odsekov pri Kmetijskih zadrugah, bi jim danes ne bilo treba prositi posojila, za katere morajo plačevati obresti, ampak bi prejemale še obresti za svoje vloge. Laže bi bilo vlagati denar za vloge, kakor ga bo za vračanje posojila.

Troba je pristopiti k reševanju tega problema. Kreditni odseki morajo začeti takoj s poslovanjem in prisločiti kmetovalcem na pomoč, da si bodo pravočasno nabavili potrebna gnojila in semena za setev.

GOSPODARSTVO

Znatno povečanje ribiškega ladjevja na koprski obali

V 1952. letu se bo ribiško ladjevje na koprski obali znatno povečalo. Dejstvo, da obnavlja ribja konzervna industrija svoje ribiško ladjevje, pomeni odločen prelom v razvoju našega ribištva. V tem letu bo ribja konzervna industrija dogradila in opremila dve večji ribiški ladji, ki bosta sposobni za ribolov tudi na odprtem morju in to v poletnem in zimskem času. Za prevoz ulovljenih rib bo skrbela posebna hitrobzna hladilna ladja.

Navedeno povečanje ribiškega ladjevja bo v veliko korist našemu ribji konzervni industriji, ki si bo s tem povečala reden dotok osnovne surovine: sveže ribe, bistveno zmanjšala proizvodne stroške in povečala količino ter izboljšala kakovost in vrsto svojih proizvodov.

GIBANJE CEN OSNOVNIH PREHRAMBENIH ARTIKLOV PRI NAS IN V TRSTU V JANUARJU 1952

Cene osnovnih prehrablenih artiklov v Ljubljani in v Istrskem okrožju kažejo mnogo večjo stalnost kot pa v Trstu, kjer so se cene osnovnih prehrablenih artiklov v januarju tega leta močno spreminjale, zlasti za meso in ostale mesne izdelke. Poleg tega so bile cene osnovnih prehrablenih artiklov v Trstu v povprečju mnogo višje kot pa v Ljubljani in v Istrskem okrožju, upoštevajoč sedanjo pariteto članarja.

Pšenična moka 70-odstotno meljave je stala v Ljubljani 36 dinarjev, v Istrskem okrožju 33 dinarjev, a v Tr-

stu 125 lir za kilogram. Goveje meso je stalo v Ljubljani 150 dinarjev, v Istrskem okrožju 180 dinarjev, a v Trstu od 640 lir dalje. Cena mleku je bila v Ljubljani 24 dinarjev, v Istrskem okrožju 24-30 dinarjev, a v Trstu 70 lir in več. Kilogram belega kruha je stal v Ljubljani 48 dinarjev, v Istrskem okrožju 34 dinarjev, a v Trstu 140 lir. Cena za kilogram masla je bila v Ljubljani 460 dinarjev, v Istrskem okrožju 550 dinarjev, a v Trstu 1150 lir. Jajca so bila v Ljubljani po 14 dinarjev, v Istrskem okrožju po 18-22 dinarjev, a v Trstu po 38 lir in več za komad. Kilogram krompirja je bil v Ljubljani po 1-18 dinarjev, v Istrskem okrožju po 20-25 dinarjev, a v Trstu po 60 lir in več. Cena vina je bila v Ljubljani 80 dinarjev, v Istrskem okrožju 70-80 dinarjev, a v Trstu 140 lir in več.

Iz navedenega je razvidno, da je meso najdražji prehrableni artikel na tržaškem trgu. Od posameznih vrst mesa je najcenejše ovčje meso, nato sledi goveje meso, nato svinjsko meso, kateremu je bila cena tudi znatno preko 1000 lir za kilogram.

JUGOSLOVANSKI IZVOZ V ZDA NARASCA

Jugoslovanski izvoz v Z. D. A. je v 1951. letu dosegel 1.336 milijonov dinarjev, kar je okrog 300 milijonov dinarjev več, kot je znašal jugoslovanski izvoz v ZDA v 1950. letu. V primerjavi z 1937. letom pa je bil izvoz v 1951. letu skoraj petkrat večji.

Poleg povečanja vrednosti izvoza raznamenjamo tudi povečanje števila

izvoznih artiklov. Pred vojno smo v ZDA izvažali le okrog 17 vrst izvoznih artiklov, v minulemu letu je število izvoznih artiklov v ZDA znašalo okrog 30 vrst (na primer: tobak, razni izdelki lesne industrije, natrijev karbonat, razne rude in kovine).

V 1952. letu ugotavljamo nadaljnji porast izvoza v ZDA. Samo izvoz v januarju tega leta znaša 455,3 milijone dinarjev. Obsegajo ugodni izgleди za nadaljnje povečevanje blagovne izmenjave z ZDA, kar je za naše gospodarstvo in našo zunanjo trgovinsko bilanco zelo velikega pomena.

NOVA UREDITEV TRGOVSKIH PODJETIJ

Trgovina v nohranjenem blagovnem prometu, ki jo opravljajo državna trgovska podjetja, produkcijska podjetja, državni obrati, kmetijske in druge produkcijske zadruga in pa druga trgovska podjetja združnih in družbenih organizacij, so po novih predpisih o ustanavljanju in delu trgovskih podjetij specializirana po strokah. Zaenkrat je določenih 50 trgovskih strok.

Glade na obseg in način trgovanja se trgovska podjetja delijo v trgovska podjetja na drobno in v trgovska podjetja na debelo.

Trgovsko podjetje sme kupovati in prodajati samo tisto blago, ki je predmet njegovega poslovanja. Opravljati sme tudi druge pose, ki so v zvezi z njegovim trgovanjem. Trgovsko podjetje lahko trguje po vsej državi.

Dasi je načelo specializacije trgovine po trgovskih strokah, vendar je poslovni predmet trgovskega podjetja lahko ena ali pa več trgovskih strok.

MATEJ BOR in njegovo Nestor slavistov umrl

(Nadaljevanje in konec)
Življenjski optimizem in vera v človeka in svet predstavljata drugo značilno odliko Borove poezije. Ta optimizem pobliškava iz vseh Borovih pesmi, zlasti iz pesmi Sonce in jaz, kakor tudi iz pesmi Trenutek za vse, ki od daleč spominja na Lermontova, slednjič pa se umirjeno in jasno uveljavlja v pesmi Vse je pred nama. A Borov optimizem ni izumetničen, vstavljen ad hoc, konstruiran, temveč prepričljiv, življenjsko pristen in sočen.

Ta optimizem in življenjska radost, ki jo Bor občuti kot nujno in prirodno posledico velike borbe in nastanka nove družbe, prehajata zdaj pa zdaj v razigrano pesniško veselost in šaljivost, ki se izraža zlasti v njegovih satirah, kjer predstavlja Bor v satiricnem duhu največjega samega sebe v pesmi Priznanje, ali v Dve govoric, ki tako po duhu kot po obliki spominjata na Prešernovo Novo pisarijo. V njih biča nekatere anomalije v književnih vprašanjih iz naše nedavne preteklosti. Njegova satira pa nekoli ni žolčna, uničujoča, zadržljiva, celo tedaj ne, kadar se obrača do ljudi, ki se zapirajo sami vase in ocenjujejo svet samo s svojega ozkega obzorja. Njegova satira je blaga, opominja in je vzpodbudna. Tudi tedaj, ko napada obrtovo naše socialistične domovine z Zapada in z Vzhoda, ko zavre v njem bes užaljenega borca in domoljuba, ostane Bor na dostojni višini in v izrazu in v besedah, s čimer pridobi njegov odgovor na vtrdnosti in učinkovitosti.

Sicer pa pesnik sram prepričljivo označuje svoje pojmovanje poezije, svoj pesniški poklic in nazor v zaključni pesmi zbirke Bršljan nad jezom, ko pravi:

»In sam bom čaral — pel bom, ko pravadni so pevci peli: v senci zlahtni trt slavil življenja čudež zmagovalni in tudi tebe, zadnji čudež — smrt. In tudi tebe. In zato zahtevam,

Ljudska prosveta v Piranu

Drugi občni zbor Slovenskega prosvetnega društva Simon Gregorič v Piranu je zbral 19. februarja 1952 ob 20. uri v dvorani Ljudskega doma lepo število Slovencev in Hrvatov, da se pomenijo o svojem izvršenem in bodočem ljudsko-prosvetnem delu.

Dosedanji odbor je podal obračun svojega uspešnega dela, ki je bilo v prvem letu svojega razvoja zelo težavno. Moral so si najprej priboriti društvene prostore, in res ima danes društvo dve lepi sobi na Dantejevem obrežju.

Društvo je priredilo zelo uspešno razstavo »400-letnice slovenske knjige«. Za ureditev imata precej zaslug tovariš profesor Cernik in akademski slikar tovariš Pečarič. Razstavo so počastili s svojim obiskom komandant VUJLA tovariš Stamatović, predsednik podzveze tovariš Vilhar in delegat OLO Koper tovariš Udler.

Tovariš Pero je podal poročilo, iz katerega je razvidno njegovo vestno in skrbno blagajniško poslovanje.

Glasbeni in dramski odsek nista imela večjih uspehov, ker je imelo društvo v prvem letu začetne organizacijske in gospodarske težave.

Knjižnica je imela okoli 70 knjig, ki smo jih prejeli brezplačno od podzveze SHPZ iz Koper, vendar so knjige v prejšnjem letu precej poročivale.

Tudi izletniški odsek je bil manj uspešen, ker ni bilo dovolj zanimanja za večje skupne izlete.

Najaktivnejši je bil odsek ljudske univerze, ki je imel 7 aktualnih predavanj z 255 slušatelji. Vodil jih je tovariš Lenarčič. Predavali so domači predavatelji - profesorji.

Udeležba pri predavanjih in pri vsem delu društva bi bila vsekakor številnejša, če bi imeli kurjene prostore. Naloga novega odbora je, da uredi društvene prostore: priklapne, udobne in tople. Nujna je tudi povezava tega odseka s centralno ljudsko univerzo v Kopru in po možnosti tudi z Ljubljano.

Diskusija je nakazala tesnejše sodelovanje vseh Slovencev in Hrvatov v društvu, kakor tudi povezavo s kulturnim društvom »Tartini«. To bo še povečalo bratstvo in enotnost Slovencev, Italijanov in Hrvatov ter se bo tako popravilo delo fašističnega razmaravanja in političnega zatiranja delovnega ljudstva.

pesniško delo

da mi ne godeš več teh mračnih viž, kot si to noč jih — če te jaz opevam, zakaj sovražno vame se režiš?»

Zbirka Bršljan nad jezom se deli na Balade, Pesmi, Venec (sonetni venec z akrostihom kakor pri Prešernu), Intima, Tercine in Satire in epigrami. Za balade si je na

Dr. Milan Rakočević

splošno vzel snov iz partizanske borbe in dosegel v nekaterih izmed njih moč klasičnih umotvorov s tega področja. Tako more njegova Rōška balada, v kateri slika s psihološko prefinjenostjo globoko bolečino matere, ki išče svojega sina partizana, po svoji pretresljivosti in lepoti zdržati primerjavo z najčepšimi klasičnimi baladami. Pravi tako prepričljiva in nepozabna je balada Križ, v kateri s skopimi besedami riše grozote bratomornega obračunavanja med okupacijo. Neizbrisno se ti vtisne v dušo katica iz te balade, kjer polaga Bor v usta priletne matere ubitega partizana tebe enostavne, a tako zelo pomembne besede:

»Mah zeleni naj poslej bo na tej gomili, s križem, sinček moj, pogledj, so te župnik ubili.«

Tema dvema se po moči in prodornosti pridružujeta balada Vrnitev s svojim programatskim koncem, kakor tudi v duhu naših ljudskih balad spesnjena Istranka Nina, ki pričakuje svojega dragega, da bi se z njim poročila, medtem ko drugi vedo, da počiva ta že teden dni pod rušo.

V razdelku Pesmi je zbral Bor nekaj pesmi različne vsebine, začeni s pesmijo Tema, kjer po prešernovski obračunava z ljudmi, ki ves svet ocenjujejo iz svojega ozkega kroga, in jim prav tako po prešernovski kliče:

»Kdor okna svoje duše požare, sveta, ki ga ne vidi, naj ne sodi, tema, ki žre jo, sama ga požre, še preden jo do kraja vso prebrodi.«

do žalostinke za umrlim pesnikom Otonom Zupančičem. Iz tega cikla se odlikujejo zlasti Nocoj me ne bo, ki je najeklatantnejši izraz Borove človečnosti in njegovega optimizma in katere zaključni verzli predstavljajo resnični duh vse Borove poezije:

»Kadar greš med ljudi, vsaka beseda naj bo ko čaša vina, kaj bi s seboj jemal, kaj bi ljudem dajal žalosti in pelina.«

dalje uspela in mojstrska slika Požgana vas, kakor tudi Kljuse, ki ima nekaj sorodnosti z Rakičevimi pesmijo Dclap (brez Rakičeve resignacije na koncu) in slednjič lapidarna Elija, le lij!, kjer s psihološko spretnostjo slika mržnjo dveh čevljarjev.

Venec je po Prešernovem zgledu sestavljen iz 14 sonetov, ki jih medsebojno veže petnajsti sonet Magistrale za zakristi hom »Partizanki Nini«, kjer dokaj uspelo slika razvoj, bombenost, smrt in grob ljubljenega dekleta, trdeč, da je »... val, ki tebe je pogubil, izpral je prah iz mene in norčijem«. Treba pa je priznati, da se Boru ni v vsem posrečil in da daleč zaostaja za svojim velikim vzorom, kar lahko sklepamo iz meglivosti in nekakšne smiselne medlosti prvih dveh kvartetov Magistrale, medtem ko so njegove tercine mnogo bolj jasne in močnejše.

V Intimi prinaša pesnik šopek pesmi, v katerih se izraža njegova ljubezen do padle Nine, katere smrt je prebolel, ker mu je postal njen grob vir duhovnega napoja, in ljubezen do drugih deklet, ki mu je morala znova vzkliči, ker:

»... mi glas je rekel: Kdor kliče mir v srce, ta kliče smrt.

In znova sem pijan se opotekel za sončno deklico v cvetoči vrt.«

Bor v ljubezni ne pozna solzavosti, ker je tudi v srčnih zadevah človek sedajnosti, pristen in nepovržen, in ljubi kot človek, ne

pa kot mesečnik. To jasno izpričuje v pesmi Za vse, kjer se izpoveduje svoji ljubi, ki ji je za vse hvaležen, takole:

»Od tebe sem pijan, a ne tako, da ne bi mogel več vzravnati hoditi, od tebe sem bolan, a ne tako, da ne bi mogel bolečine skriti.«

Ves ciklus je prepričljivo optimistična himna življenju, ljubezni, človeku in svetu, prepletena z zdravimi in humanimi pogledi sodobnega pesniškega ustvarjalca.

Ostala dva cikla, cikel Tercine, ki ga sestavljajo v celoti le tri pesmi, in cikel Satire in epigrami, smo omenili že poprej in ni treba da se k njima vračamo. Med satirami je pomembna zlasti Dve govoric, sodobni pendant k Prešernovi Novi pisariji, v kateri biča na mil način, a duhovito različne anomalije v naši književnosti in se odločno zavzema za svobodo književnega ustvarjanja. Manj duhovite so njegove druge satire in obračuni s kritiki, čeprav kdaj pa kdaj zadenejo v živo. Njegovi epigrami so dokaj spretni, le škoda, da se je pesnik omejil le na trenutne in preveč lokalizirane dogodke in vprašanja, zaradi česar so ti epigrami premalom razumljivi in nimajo pravega učinka.

Sumarni vtis Bršljana nad jezom je nesporno več kakor pozitiven, tako za pesnika kakor tudi za slovstveno literaturo na splošno. To je resničen dokument izrazite ustvarjalne vrednosti, ki se vedno bolj ustaljuje in pogloblja in v kateri se pretakajo zlahtni sokovi za novo, še bohotnejšo rast. V zbirki najdemo sicer tudi slabe verzice, ki bi se jim bil Bor lahko izognil. Toda njihovo število ni tolikšno, da bi mogli škodovati prodornosti in nadčasni vrednosti Borove poezije. Bršljan nad jezom je dokumentirano opravičil ugled, ki ga uživa Matej Bor ne samo pri Slovencih, temveč tudi pri vseh jugoslovanskih narodih, čeprav predstavlja ta zbirka po vsej verjetnosti šele prvo tretjino Borovega ustvarjalnega vzpona.

Spet smo izgubili enega velikih mož, poznarha slavistike, nestorja slovenskih znanstvenikov — dr. Matijo Murka.

Rodil se je 10. februarja 1862 na Drstelji pri Ptujju. Studiral je v slabih gmočnih razmerah gimnazijo v Ptujju in Mariboru, germanistiko in slavistiko pa na dunajski univerzi. Z vztrajnim delom se je povzpел do odličnih služb. Znanstvena pot ga je vodila z Dunaja v Gradec, odtod v Leipzig in končno na Karlovo univerzo v Prago. Tam je 13. februarja t. l. tudi umrl.

Murko je v sedemdesetih letih znanstvenega delovanja ustvaril vrsto del, ki imajo trajno vrednost: Nemški vpliv na začetke slovanske romanike, Zgodovina starejših južnoslovanskih književnosti, Pomen reformacije in protireformacije za duhovno življenje južnih Slovanov itd. Predvsem pa je znan kot narodopisec in raziskovalec srbsko-hrvaških narodnih pesmi. Murko je bil zadnji velike trojice naših slavistov (Kopitar-Miklošič-Murko), ki so v poldrugem stoletju utemeljili, uredili in tako izpopolnili študij slovenskih jezikov in literatur, da se bo vsak, kdorkoli in kjerkoli se bo s temi vprašanji ukvarjal, moral ustaviti pri njih, iskati nazvetov in gradiva v njihovih knjigah. Murko je zato o svojem življenju in delu upravičeno zapisal: »Ko se oziram po svojem dolgoletnem znanstvenem in družabnem delovanju, smem reči, da sem doživel izpolnitev svojih življenjskih idealov v večji meri, kakor sem sam pričakoval.«

Zal pa je bil Murko deležen ne samo slave svojih znamenitih prednikov, temveč tudi grenkosti in holecin: kruh mu je vedno rezala lu-

GLEDALISCE ZA SLOVENSKO PRIMORJE POSTOJNA

V soboto, dne 1. marca 1952:

Ob 20. uri v dvorani gledališča:

Premiera Finžgarjeve drame:

»NASA KRI«.

V nedeljo, dne 2. marca 1952:

Ob 15. uri istotam

Repriza »NASA KRI«.

Čisti dobiček te predstave je namenjen v sklad za severno Primorsko, prizadeto po snegu.

juna. Zivel je daleč od domovine, čeprav je delal zanjo, in niti želja, da bi prebil večer svojega življenja doma, se mu ni izpolnila.

Za velike zasluge ga je lansko leto ljubljanska univerza imenovala za častnega doktorja in Akademija znanosti in umetnosti za dopisnega člana. Letos je izdala zagrebška Akademija njegovo knjigo »Po sledovih jugoslovanske epike«, v Ljubljani pa so izšli pri Slovenski Matiči njegovi »Spomini«, v katerih je trezno pregledal prehojeno pot. Z njimi se ni samo končalo njegovo znanstveno delovanje, z njimi se je zaključila tudi življenjska zgodba velikega moža, in zato bo slovenski bralec najlepše počastil njegov spomin, če bo pregledal vsaj nekaj odlomkov te zanimive knjige.

DROBTINE

V ljubljanski Drami je bila pred kratkim premiera kitajske drame »Gospa biserna reka«, ki jo je napisal sodobni kitajski dramatik Hsiung. Predstava je vzbudila zaradi originalne in na bogati fantaziji osnovane režije izredno zanimanje.

Sirok krog bralcev bo našla knjiga Richarda Hearsha »Vohuni in skrivnost atomske bombe«, ki so jo izdali mariborski novinarji. V njej polkovnik kanadske protibevševalne službe odkriva ozadje tajnosti atomske bombe in zakulisno borbo med sovjetsko vohunsko službo in Intelligence Servicem.

Svedski film si zelo počasi utira pot v svet, kljub temu, da izhajajo iz Svedske največje filmske igralke, Greta Garbo, Zarah Leander, Kristina Soederbaum in danes posebno slavna Ingrid Bergman. Pred kratkim so posneli film »Veselje«, ki ga je inspirirala Beethovenova Deveta simfonija. Film je doživel velik uspeh.

V Moskvi so ponovno kriticirali delo Zvezde sovjetskih skladateljev. Tokrat so skladateljem postavili za vzgled Dimitrija Šostakoviča, ki se je po zadnji kritiki spokoril in napisal videološko pravilno opero o »pozitivnem heroizmu sovjetskega kolhoznika«.

Prav tako so kriticirali sovjetske znanstvenike, ki baje sabotirajo velika gradbena dela na Volgi in Dnjepru.

Na pobudo Unesco je nemško-belgijska filmska družba posnela film »Banket tihotapcev«, v katerem sodelujejo igralci dvanajstih evropskih držav.

Umetniki o umetnosti

Umetnik ni tujec med svojimi, marveč je kakor znamenje na obzorju, križ na goni, koprneč do neba, simbol trpljenja, a tudi rešitve in povečičanja.

I. Cankar
Namen umetnikov je bil od nekdanj, je ter ostane, da naturi takorekoč ogledalo drži: kaže čednosti nje prave črte, sramoči nje pravo obličje, stoletju in telesu časa oditi njegove prave podobe.

W. Shakespeare
Umetnik je ljubimec narave, zato je njen rob in gospodar.

R. Tagore
Nekatere umetnine morejo razumeti le redki, četudi najbolj izbrani duhovi. In čisto bi se radi vprašali, če te poznavalce očreduje umetnina sama, ali bolj ponos na to, da jo razumejo.

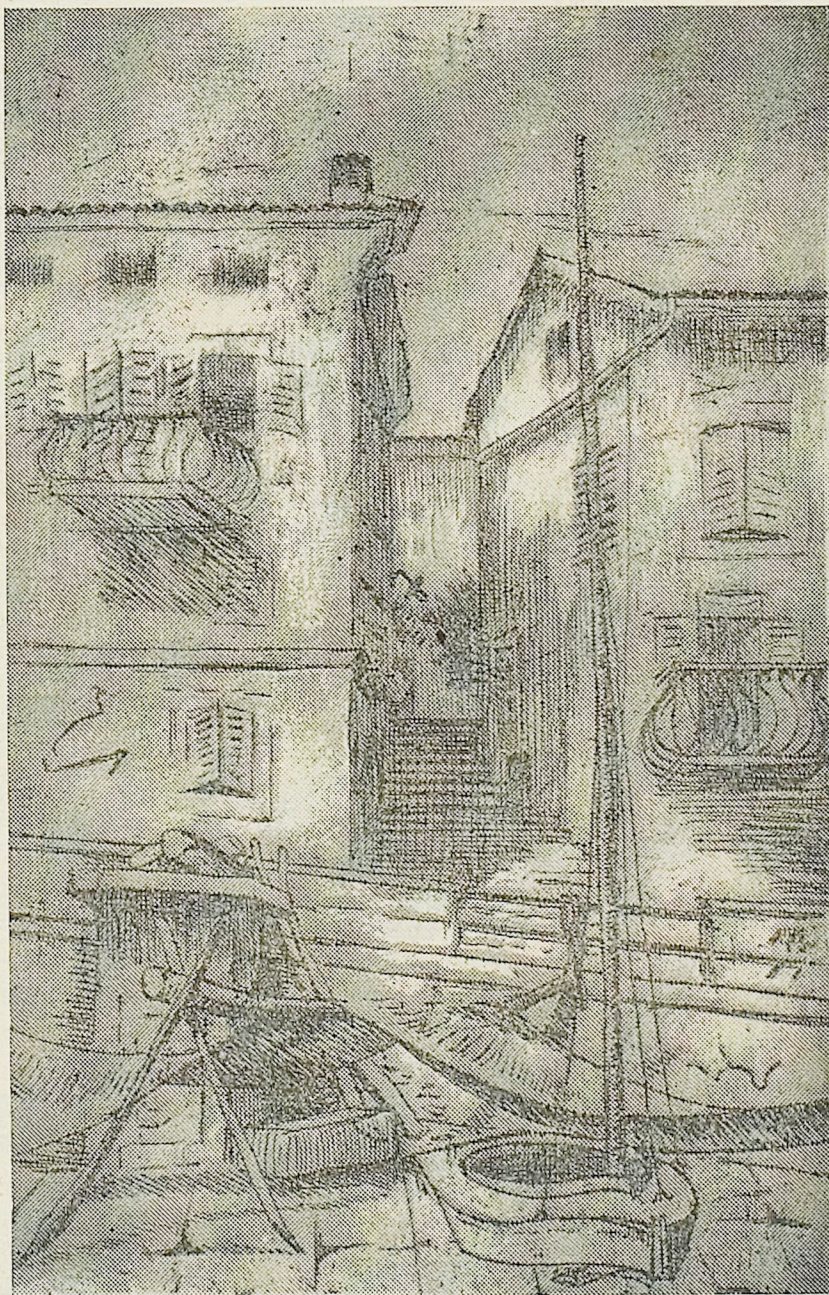
Schnitzler

RADIO JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

bo začel oddajati dne 5. marca ob 19. uri za radio prirejeno povest slovenskega pisatelja Frana Sal. Finžgarja

POD SVOBODNIN SONCEM

V nadaljevanjih, ki jih boste poslušali ob sredo in sobotah ob 19. uri, vam bomo predstavili prvo slovensko povest iz zgodovine Slovanov v časa velikega bizantinskega cesarstva. Igrali bodo člani Radijske igralste družine. Režija D. Kralj

Tinca Stegovec: MOSCENICE

MLADI LOVEC

Nekoč je bil fant-junak, preizkušen lovec. Pa je šel nekega dne na lov. Lej — in je srečal volka. Fant ga je hotel kobj ubiti, o volk ga je zaprosil s človeškim glasom: »Nikar me ne ubij, fant! Prišel bo čas, ko ti bom stotil veliko uslugo.« Fant ga ni ubil in je šel svojo pot.

Mladi lovec je zagledal planinskega orla in ga je seveda hotel ustreliti, a tudi orel je spregovoril s človeškim glasom: »Nikar me ne ubij, še potreboval me boš! Mladi lovec je šel naprej. Pa je v vodici zagledal zlato ribico in jo je hotel ujeti, pa je zlata ribica prav tako zaprosila s človeškim glasom: »O, fant moj, pusti me! Povsod, kamor koli boš prišel, povsod ti bom v pomoč! Fant se ni dotaknil ribice in je šel naprej. Takrat je v dalji zagledal kočico, kjer se je kadilo iz dimnika. Mladi lovec je stopil h kočici. V njej je bivala hudobna, prezljubna stanka. Sprejela je fanta in ga izpraševala od kod je in kam gre. »Delo imam zate. V gozdu se pasejo moji trije konji. Ujemi jih in jih privedi k meni. Če jih privedeš, ti dam eno svojih ljubih hčera, katero koli si boš izbral. Če jih pa ne privedeš — te požrem —« je rekla stanka.

Mladi lovec se je napotil v gozd, a konji se mu niso dali prijeti. Ves izmučen je sedel na skalo in zajokal. In glej, prišel je volk in ga vpraša: »Zakaj jokaš, fant?«

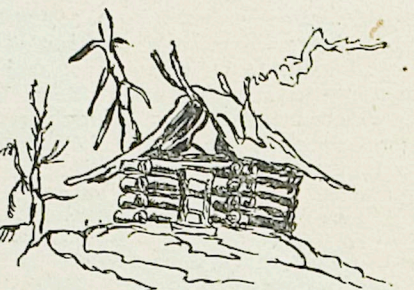
»Kaj bi ne jokal!« je odvrnil lovec. »Stanka mi je velela, naj ujamem trojico njenih konj, pa jih ne morem prijeti. In zdaj me bo požrla.«

»Nikar ne vzdihuj,« je rekel volk in, kot bi trenil, je prignal stankine konje k fantu. Ti konji pa so bile začarane stankine hčere. In lovec je privedel konje k stanki.

»Zakaj ste se mu dale ujeti?« je zavpila stanka na hčere in jih je spet nagnala v gozd. »Če vas bo spet lovil, se spremenite v ptice in se dvignite v zrak,« je velela hčeram.

In tako se je zgodilo. Lovec bi jih bil že skoraj ujel, pa so se spremenile v ptice in vzletele. Bridko se je razjokal mladi lovec. In že se je oglašil orel in mu pomagal ujeti ptice.

Stanka se je še bolj razjezila in ukazala hčeram: »Če vas bo pa zdaj lovil, spremenite se v ribe in se skrijte na dno morja!« Lovcu pa je velela, naj ji ujame konje. Fant je stekel za konji in bi jih bil že skoraj imel, pa so se spremenili v ribe, ki so odplavale na dno morja.

Ves obupan je lovec sedel na obalo in se razjokal. Pa je pripravila na breg zlata ribica in rekla: »Nikar ne bodi žalosten, fant moj, saj ti bom pomagala.« In obrnila se je k svojim sestricam, ribicam: »Trije konji tega lovca so se spremenili v ribe, ki so odplavale na dno morja. Poiščite jih in jih privedite semkaj!«

Ribe so jih kobj poiskale in jih privedle k fantu. In ta jih je takoj odpeljal domov. Hudobna stanka se je strašno raztogotila, toda nič ji ni pomagalo. Morala je dati najmlajšo hčerko mladem lovcu za ženo, prav tako, kot mu je obljubila. Mladi lovec in njegova žena sta živela srečno in pravijo, da še danes ta dan živita, se veselita in delita dobroto vsem, ki so jih potrebniki.

Nacek - Pacek

Nacek-pacek pisal pismo:

»Očka moj!
To Ti piše iz daljave
singo Tvoj.
Zadnje čase strašno priden
sem postal; —
kakšno mi zato darilo
boš poslal?«

Očka pismo čital, brundal:

»Lej ga, lej —
tale da je vzor učenca?
Fuj in fej!
Same packe, same čačke
v pismu so — — —
Nacek-pacek, v dar ti pošljem —
figico!«

RESITEV PREJSNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. ost, 4. Istra, 6. merim, 8. lik, 10. in, 11. ni, 14. lomim, 16. mir, 18. ne, 20. ki, 21. mlaka, 24. ii, 25. RK, 26. radio.

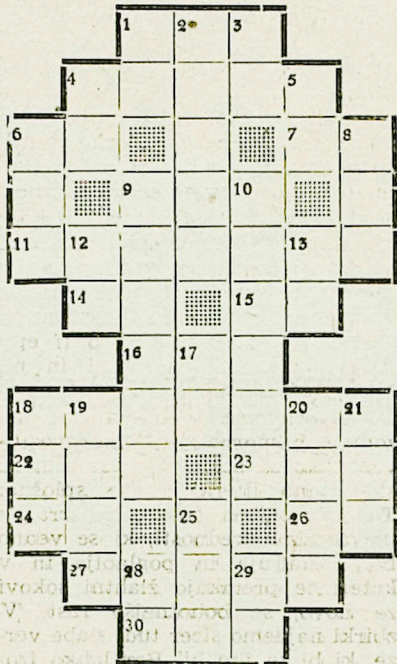
Navpično: 1. osel, 2. stric Miha, 3. trnk, 4. I. M., 7. Rim, 9. tir, 12. dom, 13. vir, 15. on, 17. mi, 19. emir, 20. kako, 22. Lia, 23. kri.

Veselje pozimi

Sneg pobelil je doline,
gore, travnike in log.
Sladko vsa narava sniva,
zemlja trda je kot rog.
Deca se na sankah vozi,
če kdo pade — kaj to dé?
Hitro vsakdo je pokoncl —
sanke zopet v dol drve.

ZA BISTRE GLAVE

Vodoravno: 1. časovna enota, 4. del pohištva, 6. začetnici slovenskega pisatelja Frana Levstika, 7. oblika glagola biti, 9. domača žival, za katero pravimo, da je prijatelj človeka, 11. žuželka, ki ima mnogo nog, 14. del kolesa, 15. dve črki iz besede kad, 16. starejši izraz za veznik in, 18. priljubljena mladinska pravljica, 22. števnik, 23. oblika glagola imeti, 24. kazalni zaimek, 26. samoglasnika besede Eva, 27. tuja beseda za zvezdo repatico, 30. veznik, tudi prislov.

Navpično: 1. druga beseda za pamet, 2. ni kriv, 3. ploskovna mera, 4. staroslovanska pišča, 5. igralna karta, 6. turško moško poknivalo, 8. nadležna žuželka, 9. oblika glagola posipati, 10. planinske ptice, 12. kazalni zaimek, 13. osebni zaimek, 17. nikalnica, 18. števnik, 19. prav tak, 20. obdelovalec zemlje, 21. trije enaki samoglasniki, 25. žensko ime, 28. glej 14 vodoravno, 29. vzklík.

mladi pišejo...

Upam, da moje pismo ne bo vrženo med staro šaro. Pozdravlja Te

Vadnjal Miro,
II. razr. gimn., St. Peter
na Krasu.

Dragi stric Miha!

Tudi jaz sem se spomnil na Tebe. Pošiljam Ti zimsko sliko in pesmico. Vabim tudi Tebe na »Zajčev klanec«, sanke pa bom že jaz prikrbel! Lepo Te pozdravlja

Sergij Turk,
uč. II. b razr. osn. šole,
Postojna.

Pozdravljeni stric Miha!

Tudi jaz sem se namenil, da Ti bom pisal pismo. Danes Ti pošiljam pesmico. Veš stric Miha, to je moja prva pesmica in ne smesi mi zameriti, če ni ravno najboljša.

Ravno danes sem brala »Slovenski Jadrana«. Ko sem prebrala našo stran, sem skočila na noge in se lotila dela. Veš, dragi stric Miha, do danes se Ti še nisem oglašila, ker sploh nisem vedela za ta naš kotiček. No, stric Miha, od zdaj naprej se Ti bom vedno oglašala. Miha! Slišala sem, da si bistre glavice in da vse uganke uganesh. Če si res tak junak, Ti bom jaz danes poslala stiri. Stric Miha, prosim Te, da ne boš moje pismo vrgel na smetišče! Pozdravlja Te

Kavrečič Gracjela,
I. b. razbr. gimn. Koper

...stric Miha odgovarja

Ljubi Sergij!

Res je, kakor praviš v svoji pesmici, veliko veselje pripraviti sneg otrokom. Če pa ga je preveč, pa zna pripraviti tudi veliko žalosti. No, upam, da si jo Ti srečno odnesel in da Te ni zamedel sneg. Tvoja pesmica, kakor vidiš, je natisnjena, za slikico, ki je tudi bila zelo lepa, pa je na žalost zmanjkalo prostora! Pa kdaj drugič! Na »Zajčev klanec«, veš, Sergij, pa jo prav gotovo kdaj primaham!

Ljubi Miro!

Veš, Tvoji pesmici se pač res vidi, da je prva. Pa to naj Te nikar ne žalosti! Nič ne padel učen z neba! Le priden bodi in veliko se uči, pa bo morda nekoč iz Tebe še velik pesnik! Le nekaj mi ni bilo všeč v Tvojem pismu. Veš kaj? Pisava! Poševne črte, packe, brrrr! Pa praviš, da hodiš v drugi razred gimnazije! Ko boš drugič pisal stricu Mihi, veš, se moraš bolj potruditi! Z dobro voljo se vse doseže. Velja, Miro?

Ljuba Gracjela!

Prav je in zelo me veseli, da si sklenila postati naš stalni bralec! Tudi to mi je všeč, da si mi poslala uganke. Rešil sem jih, reševate pa Ti bom počel posebej v pismu. Veš zakaj? Zato, ker jih bom v prihodnji številki objavil, da si bodo z njimi teli glavice tudi naši mali bralec. Tako boš tudi Ti zadovoljna, kajne, Gracjela? Pa še kaj se oglasi!

Križanko iz sedme številke so pravilno rešili: Nemeč Orlando iz St. Petra, Mihar Joži iz Nove vasi, Petrič Vojko iz Semedele, Celigoj Sonja iz Timovca, Herkov Maja iz Kopra, Tomaž Salamun iz Kopra, Novak Nevij iz Izole, Vidmar Vida iz Kopra, Ravle Jevnikar iz Kopra in Vidali Rafael iz Pirana. Izžrebanici pa so bili: Herkov Maja, Koper, Pavle Jevnikar, Koper, Novak Nevij, Izola. No ljubi malčki, tudi danes je na vrsti križanka! Zdaj pa le napnite možgane in vzemite svémničke v roke! Prav lepo vse vse skupaj pozdravlja

stric Miha.

Branko Salamun:

Iz Kopra v Švico

Ko je bil moj dedek mobiliziran za okupacijo Bosne in Hercegovine, je preživljal Svica junaško dobo svoje prve peletke. V tistih časih preteklega stoletja je objavljal italijansko gradbeno podjetje, da bo zgradilo 15 km dolg predor skozi Alpe v devetih letih. Louis Favre, inženir iz Zeneve, se je zavezal, da bo opravil delo v osmih letih ali pa izplačal državi odškodnino v znesku 8 milijonov frankov. Takrat je bil švicarski frank stabilna valuta, kakršna je danes. Louis Favre ni opravil svojega dela v predpisanem roku — in ni plačal državni denarje odškodnine. Ko so prebivali zadnja granitna steno, ga je sredi tunela zadela krp. Prinesli so ga mrtvega iz predora, ki je zahteval dve petletki — od 1872 do 1882 — zelo trdega dela. To zgodbo mi je povedal profesor znane ETH* v Zuerichu, sin prijatelja naših zidarjev iz Renč. — Njegov oče je delal štiri leta v tunelu po prvi svetovni vojni, ko je

električni črta Svica svoja gothardska vrata v širni svet.

Ko smo zdrveli v desetih minutah skozi 15 km dolg predor, še nisem vedel, da so švicarska kamnita tla ravna in da v švicarskih gorah ni surovin, razen ledenikov, pod katerimi so zgradili in še gradijo čudovite elektrarne. Svica uvaža premost in železo, izvaža pa ure, precizijske stroje, instrumente. Švicarji živijo od drobnega dela svojih spretnih rok. Do velikega vojaškega poraza v XVI. stoletju so se tolke najemniške vojske Švicarjev po vsej Evropi. Zilavo gorsko ljudstvo je prodajalo svoje kri, ker se ni moglo preživljati na skopih tleh, kjer se je rodilo. Polovico države zavzemajo Alpe, 2000 km² pokrivata večni led in sneg. Švicarji so morali v svet, s trebuhom za kruhom. Danes se preživljajo doma bolje in laže kot večina narodov v Evropi. Njihova pot do solidnega preživetja dela, do švicarske kvalitete in do blagostanja, njihova zgodovina do strpnosti in do današnje oborožene nevarnosti ni bila kratka in ne vedno preprosta.

2

V tistih desetih minutah pod prelazom St. Gottharda o vsem tem nisem razmišljal. Namuznil sem se sprevodniku, ki je postal sredji tunela dvojezičen in mi je vljudno napovedal: »Goschenen, drei Minutti di fermata.«

V švicarski vasi Goschenen, 1109 m nad morjem, smo zagledali na severni strani Alp beli dan. Pred komaj 175 leti je prišel angleški mineralog Greville čez prelaz pri Sv. Gotthardu v kočiji, kar so smatrali njegovi sodobniki za senzacijo prve vrste. Takrat so hodili dolgo in romarji čez Alpe peš. Od Luzerna do Milana so potrebovali 10 dni — in ne 3 ure 20 minut, kot vozi brzovlak danes. Pravočrpravni čudno, če stopicajo naše misli s čustvi vred za letali, radijem, radanjem in za vseni možnostmi sodobne tehnike sorazmerno cikorno in počasni.

V Goschenenu so prodajale na peronu belo kavo in južno sadje tri domačinke. Bile so nemško skrbno opravljene, švicarsko dostojne in vljudne. Najmlajša je imela ljubeč obrazek, črne oči in prirojeno prijaznost — z juga. Kave kljub temu nisem kupil. Pol franka v Švici res

ni dosti denarja, velja pa vendar 78 italijanskih lir. Za pol franka dobiš liter odličnega pasteuriziranega mleka, ali malo manj kot kilogram kruha, ali dve razglednici, pravi fotografiji.

V Schwyzu, glavnem mestu enega od notranjih kantonov, ki so sklenili prvo zvezo v letu 1291, stoji spomenik mobilizirancem iz leta 1941. Dvigalo za smučarje (Skilift) vas dvigne v 13 minutah od 1290 na 1740 metrov višine, nad prekrasne smučarske terene, kar sem si ogledal v kiosku na postaji, na razglednicah, brez posebnih izdatkov. Videl sem starejšega gospoda, ki je razpel svojevrstno palico s podstavkom na kolesih, naložil nanj kovček in ga odpeljal po tlaku, brez posebnih izdatkov. Sodeč po tarifi za nosača, objavljeni v nemščini, francosčini, italijansčini in angleščini v železniških vozovih, sem prištedil na postaji Schwyzu več kot je prištedel starejši švicarski gospod. S švicarskimi franki ni težko varčevati, če jih nimate.

V Luzernu je čakal vlak za Bern, kljub dvajsetminutni zamudi iz Milana. V Bernu je po vnozem redu le pet minut presledka med vla-

kom. »Prispeli bomo točno, ali z ena do dvaminutno zamudo,« je odgovoril sprevodnik, prijazen kot dedek Mraz, z veliko rdečo torbo iz časov svetega Miklavža. In že je potegnila električna lokomotiva in drsli smo lahkotno kakor na peresih rešilnega avtomobila najnovejšega tipa. Sonce je božalo Ementalsko dolino in gozdove in hišice, ki so takšne, kakor da bi jih vzeli otroci iz škatlice. Pred čuvajnicami ob progi, podobnimi hišicam iz lecta, so pozdravljale mlade matere v železničarski službi in v živih, neuniformiranih oblekah iz švicarske volne. Vlak in vse okrog njega je bilo tako pristno švicarsko, da je lezel človeku obraz sam na smeh. Pretegnil sem noge po podu iz prvovrstnega, odlično vložena, kot za bolnico naročnega — linoleja.

V zvezno glavno mesto Bern smo prispeli na minuto točno. Potniki, ki so vsopili, so čitali večinoma »Journal de Lausanne« in govorili odlično francoski. Skozi Fribourg, ki ima univerzo, in Lausanne, ki ima univerzo, sem v poznem popoldnevu dosegel prvi cilj svoje poti, najboljši francoski in najbolj svetovljansko švicarsko mesto: Zenevo.

SUŽNJI

JANKO MODER

Priljubljeni na vse krepko stiskajo sulice v dlaneh. Tudi pač, kar bolje, ne vdar Alboin! Tudi stoji prednje vladar Alboin vesel in razigran. Oči mu iskrijo. Zapletka. Streljaji prinese mehove s starim vinom. Vsakemu natočijo črna do vrha. Duke se spogledajo. Se zamokne ne razumejo.

»Ali nas misli zastrupiti in pokončiti kakor golaze?« Nezaupljivo pogledujejo zamotasto tkočino, drhtečo v prostornih kozarcih.

»Čemu trepetate, roke? Oči, kaj je meglje? Kaj ne vidite vladarja, kako je vesel, kako jemlje v desni posodo, izrezljano iz črepinje Rosmundinega očeta Kunimonda? Točaji mu nalivajo iz istega mehu kakor vsem.«

Alboin dvigne kozarec in tudi njemu se rahlo tresje (roka, ko spregovori):

»Duke, po langobardski državi pojo rogovi veselja in sreče. Rodil se je vladar, rodil se mi je sin. Naj živi Valtar, sin Alboina! Naj živi!«

»Naj živi!«
»Omev ni vesel. Teman in zamolke! je glas presenečenih duk, votel, kakor bi prihajal iz groba. Dvignejo kozarce visoko pred oči, da se zaščitke pljača, naznejo in izpraznijo. Sele potem si opomorejo. Kri jim šine v lica, plamen smolnice jim zapleše v očeh, glave se jim dvignajo, telesa se vzravnavajo.

»Naj živi Valtar, sin mogočnega Alboina!« ponove.

»Sivi duke,« nadaljuje vladar. »Rodilo se mi je pomladno sonce. Jutri bomo praznovali to rojstvo. Napočila pa je tudi pomlad našega ljudstva. Sivi duke, poslušajte in maj vam roke ne drhte prav nič od veselja! Grosulf, govorite!«

Matoni Grosulf stopi pred duke, dvigne glavo in pogleda po najstarejših. Siva brada mu zamahne naprej, a se umiri na prsih, ko spregovori:

»Sin moj Grosulf se je vrnil od bizantinskega eksarha Narzesa. Zemlja na tisto stran je rodovitna. Sonce samo pladi zverjad po gozdovih. Plemonita vina zore po goricah. Kakor nalašč dežela za nas!«

»Kakor gospodarka se zahoteče ornobrati Grimald iz Petovija.« Presneto jo še pomnilo!«

Duke se spricste in zamoljajo. Grimaldova beseda jim je všeč. Toda Grosulf se ne zmede. Pomigne strežajem in ti prinese pozdravov iz rodovitne Italije; povese moškega ključa, meh vina ter košaro grozdja in južnega sadja. Duke se željno zagledajo v darove, pa se oglasi Elmiki:

»Kaj nam mar Italija! Ne maramo preživati krvi za tuje žene!«

Duke molče čakajo, kaj poret vladar. Pogledujejo zbdaj Elmikija, ki naščeperjeno izziva iz srede gruče, zdaj Alboina, ki se mirno, komaj malo v zadregi smehlja pred njimi. Sivi Grosulf pa že nadaljuje:

»Nič se ne bomo bojevali. Nimamo se s kom. Bizantinskega zahodnega cesarstva ni več. Eksarh Narzes je pobegnil iz Ravene. Justin Drugi ga ne mara. Italija od Alpa do Sicilije, od Panonije do frankovskih nižin je brez boj naša, langobardska!«

Duke strme, o se že oglasi sam Alboin:

»Pravi čas sem zasadil zobe v Italijo. Nihče mi je ne bo več izruval! Dosegel sem premirje z Obri. Ne bodo nas več napadali. Za plačilo sem jim prepustil Norik in vzhodne kraje langobardske zemlje. Razpotegnjeni po širnem ozemlju ne bodo imeli več udarne moči. Pred njihovimi krdeli se bomo umaknili v Italijo. Sli bomo čez utrjene gore in zasedli stare rimske trdnjave, da nas bodo varovale vzhodnih sosedov. Naj živi pomladno sonce! Naj živi znamenec srečnejših dni!«

»Naj živi Valtar! Naj živi mogočni Alboin!«
To pot glas duk! ni več mogoč in teman. Sproščen je in navdušen.

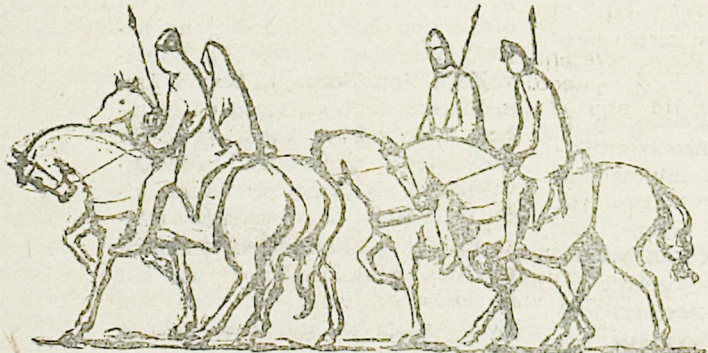
Pot duke odidejo iz vladarjevega šotora in se pridružijo vselemu ljudstvu. Elmiki pa se tiho izgubi. A v samoti se vnovič dražljive prerokbe:

»Ko bo v največji slavi, ni mrkne kakor rabeško sonce in tvoj sijaj maj ga zatemi!«

Gostija je bila tri dni in tri noči. Najprej za Valtarja, zlahko mladiko langobardske krvi, potem za pomladno sonce, ki je razklenilo zemlji vezi in pordilo divjad v gozdove, pa še za novico o seliščih, kjer je neki žita in mesa na pretek.

Četrti dan so duke s spremstvom odšli v svoja selišča. »Za veliko noč bomo z ljudstvom in pratečem krenili v novo deželo,« jim je naročil Alboin.

Treba je bilo hiteti.
Po Panoniji in dalje proti severovzhodu po Noriku je zamrgolelo. Zaškripati so vozovi. Splahnili so četori. Spraznila so se selišča. Rimske ceste, ki že pol stoletja niso videli in čutile konjskih kopit selečih se ljudstev, so spet vrolo

odmevale pod ropotajočo množico. Vse vprek so hiteli. Moški in ženske, otroci in starci, vozovi in črede, konjeniki in pešci. Kakor tbi se mravlj stekali v gostih potokih.

Le redki so ostali v Panoniji in Noriku. Med njimi Grosulf sin Ankadij, ki je z vladarjem dovoljenjem prevzel prelišče Grosulfovo pod Emono in se zavezal, da bo skrbel za trgovske stike z barbariskim zaledjem. Vsi drugi so morali na pot. Kdor ni hotel, so mu Alboinovi ljudje požgali dom in imetje, da bi ne bilo nesloge.

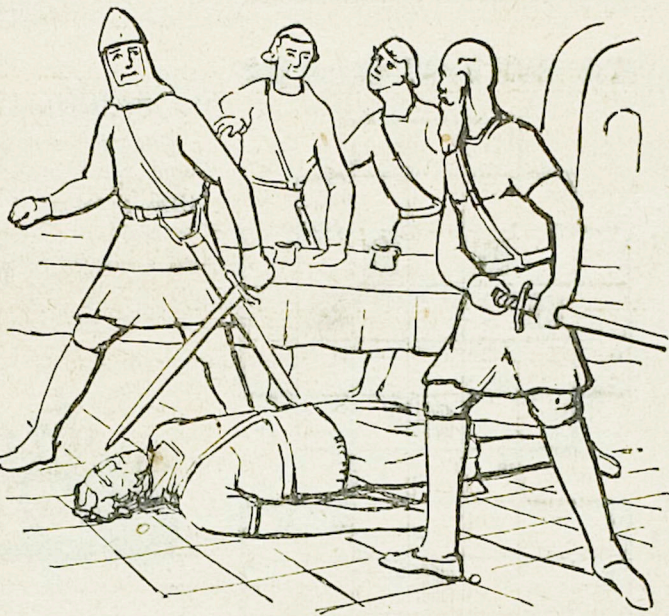
»Vsi gremo v srečo ali vsi v nesrečo!« se je glasilo povelje.

Na cvetno nedeljo so se prvi zglasili v Alboinovem selišču. Potem so dan na dan pritekale množice, na tisoče in tisoče ljudi, na tisoče in tisoče živine. Vse so jemali s seboj. Vedeli so, da se v te kraje ne bodo več vrnili.

Tudi krščanski praznik pomladi, veliko noč, so praznovali. Popotniki so se ustavili, kjer jih je zateklo vstajenje. Odpočili so si in se pripravili na daljno pot.

V Karniju na Alboinovem dvoru je imel ta dan škof Faroald veliko opravilo. Streglo mu je pet diakonov. Duke, ki so bili že prišli, so bili v največjem sijaju navzočni pri svetem obredu. Ves čas so premišljevali, kakajna nabrala in kakajne prihode jih neki čakajo v novih pokrajinah. Nabralo se je tudi ljudstva, zakaj takega niso videli še pri nobenem vražarju. Le redki so razumeli praznik in sveto opravilo, večina pa je počel in obred spoštovala iz svatopopravila in vražarstva.

Na veliki pomladi so prišli zamudniki. Drugi dan — v torek po veliki noči dne drugega malega travna v letu Gospodovem petstooseminšestdesetem po Kri-

stusovom rojstvu — so Langobardi za zmerom odrinili iz Panonije. Reka ljudstva — do štiri tisoč moških — se je pod Grosulfovimi vodstvom potočila po savski dolini do izvirov, od ondi pa čez prelaze in soteske — posebno čez Predel — v doline rak, izvražajočih na zahodni strani gora.

Drugi del Langobardov je šel pod Grimaldovim poveljstvom iz ravnih dežel na stran Petovija proti jugozahodu, proti morju in Istri. Bizantinsko in romansko prebivalstvo istrskih krajev se je ustrašilo novih barbarov. Zbežalo je na otoke, med njimi zlasti na kopriškega. Ko pa šiba novih Hunov ni ponehala, so sklenili na tem otoku ustanoviti novo mesto. V upanju, da bodo pridobili na svojo stran carigrajskega poglavarja, so ga imenovali Justinopolj. A na bizantinsko pomoč so morali navzlic temu še dolgo čakati.

Tretji, največji del langobardskih množic — bilo jih je do štirideset tisoč z družinami vred — je vodil Alboin po starih cestah proti jugozahodu čez Emono in Longaticum do nekdanje rimske utrdbe Ad pirum. Td se je svet prevajal.

Pred Langobardi so se odprle gnječnate planote. Oči so se napile krasot, ko sta jih dva dni mrtva gozd in kamen kraskega sveta.

Celo Alboina je razgled omamilo. Takega si po prehodu čez Kras ni sanjal. Zlezal je na visoko goro, da bi si ogledal novo deželo. Na levi je v sivkasti modni kaskavalo morja, oblivačice bizantinske Istro. Na desni je v daljni stražila

stena snežnikov v Karnijskih Alpah, vmes pa nepregledna pisanost ravnin.

»Vse to je naše!« je vzkljknil Alboin.

»Naše, vladar!«

Spremlstvo je radostno zasadilo sulice v tla.

Potem so odšli v dolino, si odpočili in se pripravili za nadaljnjo pot. Ogledniki so jim sporočili, da so se tribuni pozaprli v utrjena mesta in zbrali okrog sebe vestnih vojakov. Langobardom je zaigralo srečo.

»Naše sulice žuja po krvi!«

Vojska jim je bila pesem in zmaga vriskanje.

Toda boj je bil dolg in trd. Zavzeti je bilo treba vsako mesto, sleherni kastrum posebej.

Severna langobardska vojska je najprej trčila ob stene trbiških utrd, a Grosulfu se je posrečilo, da je pridobil na svojo stran škofa Feliksa, z njim je tudi ključ do trdnjave. Langobardi so hrez izgub zasedli postojanko.

Hujši so bili boji za Forum Iulij. Tu je bila največja utrdba v rimskem trdnjavskem pasu, zgrajenem zoper vzhodne meje. Tribun Furlavlj se je krčevito zklepal oblasti in sanjal o eksarhatu, ko bi se mu posrečilo odbiti barbarski vpad in prehiteti Longina, ki je počasi plul proti Raveni.

Toda Grosulfova vojska ni odnehalala. Mesece in mesece je naskakovala stare zidove. Rimljani pa so se čvrsto držali za sivimi utrdbami. Rimski orel je kljubovalno zviško gledal na gomazajo množico barbarov, nad katero je v vetru opletal rep napihnjene zmaja.

Na jesen je že šlo, ko je mešanom posla hrana. Tedaj se je posredna četa rimskih vojščakov in romanskih posestnikov spremanila v langobardski Sibidat, kjer je Alboin postavil za pivega dukca na Italjskih tleh svorja Grosulfa. Prepustil mu je za velike zasluge izključno oblast po deželi, po dotedanjem Forum Iulij imenovani — Furlanija.

Grosulf ni krenil z zmagovalno vojsko. Furlanija je ostal v novi prebivalnici do druge pomladi. Ko je uredil dukat in ga izročil tretjercjenemu sinu Grosulfu v varstvo, je šel odšel za vladarjem in za sinu Gisulfom, prvorojencem in četovim naslednikom na dukatskem stolu, ki je bil ves čas ob Alboinu.

Langobardska vojska se je razlivala po zapušeni Italiji. Zaman je prosil papež Janez Tretji za pomoč in usmiljenje. Zaman so se na svojo pot upirali bizantinski in romanski vojaki po mestih in posadkah. Novi bizantinski eksarh Longin se je s svojimi kohortami rajši umaknil v Raveno in čakal.

Alboin je drvel ob Padovem soročju proti zahodu in zavzemal mesto za mestom. Padla je Mantova, padla Verona. Navzlic upiranju je padel tretjega kimaevca, leto za Sibidatom v Furlaniji, tudi Milan. Le Pavija se je ustavljala še tri leta.

»To bo moja prestolnica in naj velja, kar hoče!« si je vtpejal za glavo Alboin.

Ni mu bilo mar, da so duke godrnjali. Ni poslušal tožba ljudstva. Kakor šiba božja je šibal vso gornjo Italijo. Ljudje so zbežali v hribe in živeli kakor zveri v skrbeh samo za jutrišnji dan.

»Rodil se je drugi Alboin,« je oznanjal papež. »Spokoderico se in prosimo Boga, da nam odzvanj apokaliptične jezdece!«

Povsod so bili upori in neredi: zdaj vstaja Romanov zoper bizantinske vojske, ko so silili ljudstvo, da se je moralo do zadnjega bojevati, ki so langobardi; zdaj upori langobardskih skuldahisov, naveličanih svojih duk; zdaj spet pokolji Langobardov po zavzetih romanskih trdnjavah.

Longin ni več vzdrževal zvez z bizantinskimi najemniki. Ti so bili brez plače, zato so se s trdnjavami vred predajali Langobardom. Po deželi so se klatile oborožene tolpe vojščakov — bizantinskih in langobardskih — ter plenile, požigale in pobijale. Hotele so živine in kruha, zlata in dragotin. Ob cestah in domovih so ležala razpadajoča trupla.

Senožeti so bile poptepane in nepokošene; nihče si ni upal misliti na zimo. Debeli grozdi na trti so se posušili in segajali, kjer jih niso obrali ptuči. Polja, na spemlad se posejajana, so ostala neobdelana. Obročila so pičel sad, a še tega ni prišel nihče žet. Vsakdo je rajši segal v kaščo, namesto da bi se potil z delom.

(Se nadaljuje)

ŠAH

Namesto zmage poraz

Beli: Kg1, Dg3, Te3, Tt1, Sb5, a2, b3, f2, g2, h2.
Črni: Kg8, Dc5, Td7, Th6, Sg6, a7, d4, d5, g7, h7.

Pozicijo, ki jo vidimo na diagramu, lahko mirne duše ocenimo v korist belega. Črni ima na d liniji dva slaba kmeta in tudi njegov kralj je izpostavljen napadu belih figur. Gre samo za to, da belj odvrne direktno grožnjo, to je, da reši konja na b5 in končnica mu bo prišla lepe izgleda za zmago. Toda v priložnosti se je izgleda drugače.

1. Dg3—b8? (Začetek napačne kombinacije. Beli bi moral igrati 1. Te8+, Sf8, 2. Dd3 in za kmeta na d4 ne bi bilo več rešitve. Na 2. ... Th4 sledi seveda 3. f4. V primeru, da se črni umakne na 1. Te8+ s kraljem na f7, sledi 2. Tb8 in nevarna grožnja 3. Df3+.)
1. ... Sg6—f8, 2. Te3—f3 (Veže črno damo za obrambo konja na f8, hkrati pa postaja 3. Sd4) 2. ... Th6—b6! 3. Db8—e8 (Preli 4. Tf8+ in 5. Dd7) 3. ... Tb6—f6! (Na to potezo beli seveda ni računali. Sedaj je konj na b5 neizogibno izgubljen.) 4. Tf3—f6, g7—f6, 5. De8—e2, a7—a6 in beli bo moral s figuro manj prej ali slej položiti orožje.

RADIO

Jugoslovanske cone Trsta

SPORED NAJVAŽNEJSIH ODDAJ OD 29. II. DO 7. III. 1952

Sobota 1. marca
14.35 Folklorna glasba v svetu — 17.45 Iz strani slov. književnosti — 18.15 Igramo po vaših željah — 19.00 Jugoslovanska

umetna glasba — 22.00 Prensne plesne glasbe iz hotela Triglav v Kopru.

Nedelja 2. marca

8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Oddaja za pionirje: Slamnaty voliček — 13.45 Glasba po željah — 17.00 Vesela nedelja v glasbi — 17.50 Reportaža: Tolminska pod snegom — 19.00 Za dober večer — vedre melodije.

Ponedeljek 3. marca

14.35 Slovenske narodne — 18.00 Jugoslovanske umetne pesmi — 18.15 Jezikovni pogovori — 21.00 Slušna igra: Pričestitev: Inspektor na obisku.

Torek 4. marca

14.35 Slovenske narodne pesmi s plošč — 18.00 Drobne solistične skladbe — 18.15 Kulturni pogovori — 19.00 Molstri v glasbi in anekdoti — 20.00 P. I. Čajkovski »Evgenij Onjegin« — opera v 3. dejanjih.

Sreda 5. marca

14.00 Uganite, kaj igramo — 14.35 Pojeta Božo in Miško — 18.15 Iz tiska zamejskih Slovencev — 19.00 F. S. Finkšgar: Pod svobodnim soncem — 21.30 Glasbeni portreti skozi svet in čas.

Četrtek 6. marca

14.00 Zvoki iz narave v glasbi — 14.35 Narodne pesmi pojo slovenski zbori — 17.45 Iz zgodovine naše narodne revolucije.

Petek 7. marca

14.35 Igra vaški kvintet — 18.15 dr. Branko Salamun: Zdravje in dom — 19.00 Zena v življenju velikih skladateljev.

RESITEV NAGRADNE KRIŽANKE

V odbojni: Ospi, Klara, Udi, Ili, osv, med, Bona, r, voj, štodi, rov, lla, ali, nos, astal, tuj. — N a v p i č n o : Ts, ra, klub, Sola, Oliver Twist, sa, Noe, tu, pimojdnunaj, Aleš, idol, od, as.

Ker objavljamo v tej številki križanko na mladinski strani, odpade na tem mestu običajna nagradna križanka. Med reševalce, ki so nam poslali pravilne rešitve, nagradnih dve knjižni nagradi. Nagradjenca sta Stanislav Uršič iz Pirana in Elda Crljen iz Kopra.

Objave in oglasi

Istrska banka d. d. Koper je odprla na dan 25. februarja 1952 ekspozituro v stavbi Ljudskega doma v Izoli. Ekspozitura bo poslovala za komiteje od 7.30 do 11.30. Opravljala bo vse blagajniške posle po tekočih in drugih bančnih računih. Za vse potrebne informacije naj se komitenti obrnejo na sam sedež ekspoziture.

Istrska banka d. d. Koper obvešča vse svoje komiteje, da upoštevajo pri klicanju telefonskih številke naslednje razporeditev bančnih oddelkov: tel. št. 45 — direktor, sekretarist, tel. št. 85 — blagajna, likvidator, gotovinski plan, proračun, tel. št. 153 — oddelek za devizna dovoljenja, kliring, plačilni promet, kreditni oddelek.

Milan Križman od Sv. Antona preklicuje osebno izkaznico št. 21.516/666, izdano pri KLO Čezari leta 1950. Izgubljena je bila 18. II. 1952 pri Sv. Anji pri Trstu.

Ciddamo posebno zavjup. Interesenti naj se osebno javijo do 8. marca na upravi
AVTOPODJETJA ADRIA - Semedela

O vedenju v kinu, gledališču in kavarni

Kulturni človek se vede doma dostojno. Sicer se radi včasih malo sprostito in ne pazimo na razne malenkosti, četudi bi bile na mestu. Če spregledamo manjše napake doma, tega ne smemo storiti drugje. Osebe, ki živijo večinoma izven domačega kroga, so jim nekatere oblike vedenja prišle že v navado, da niti ne čutijo kot žrtev, če se v javnem prostoru vedejo dostojno. Ze ob vstopu v javni lokal spoznamo olikanega

DOM ogledalo gospodinje

Ko stopimo v stanovanje, takoj ugotovimo, kakšna je gospodinja. Ni potrebno, da ga prenatrpaš s kupi dragocenosti, ker te stvari utrujajo. Človek ima vtis, da je prišel v bogato založeno trgovino, ki vsiljivo ponuja svoje blago, ali pa v muzej. Prav tako in še manj smeš natičati v stanovanje cenenege »kliča«, ki bo izkazoval neresni značaj gospodinje.

Dom naj bo domač, da se bodo vsi, ki bodo vanj stopili, v njem dobrodobro počutili. Ne zahtevaj, da bi ti domači in tujci hodili s podloženimi krpani po parketu, saj si dostopen človek pred vrati temeljito očisti obutev.

Ko polagaš vaze, kipe in druge okrasne predmete po pohištvu, pazi, da jih ne more vsak prevrniti. Če se nekaj takega pripeti gostu, se ne smeš jeziti, ker ga spravljaš s tem v neroden položaj. Po stenah ne nalagaš slik in sličic brez umetniške vrednosti. Izogibaj se nevrednih ponatisov. Če mimaš sredstev, daj v primeren okvir kako lepo povečavo fotografije ali pa manjše lesoreze, linoreze in podobno. Slike naj se po možnosti sčinjajo s slogom pohišstva in naj bodo primerno osvetljene! Slike obesaj v primerni višini, da bodo lepo vidne!

Pohištvo naj bo stanovanju in prilikam primerno! Mizo pogrnj z lepim prtom! Naša domača umetna obrt ima bogato zakladnico motivov, ki jih črpa iz pristne in bogate narodne ornamentike.

Drobni nasveti

Madeže sveč s svečnikov odpravimo, da jih držimo nekoliko časa v vreli vodi.

Pravijo, da kogar v postelji račo zebe v noge, naj položi proti vznožju med ruho in žimnico nekaj zganjenih pol časopisnega papirja. Noge se baje kmalu ogrejejo.

Kako uničujemo razni mrčes v hiši (šurke, stenice, muhe, mravlje)

Zvečer potrosimo po skritih kotičkih in razpokah desk ter zidov nekaj DDT prahu. Mrčes, ki se s tem prahom okuži, pogine. Prah ni strupen za domače živali.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

A. K., Postojna: Radi bi vedeli, kakšna je razlika med prehladom in med influenco in katero zdravilo najbolj pomaga proti obema.

Dr. M. Cernič, ki piše o medicinskih vprašanjih kratko in jasno, pravi v svojem »Zdravstvenem priročniku«:

Prehlad: okvara zdravja, ki jo povzroči hitri prehod iz pretekega okolja v mrzlo in vlažno, oziroma prepih. Prehlad pravzaprav še ni bolezen, pač pa poveča sprejemljivost za bolezen.

Gripa (influenca): nalezljiva bolezen, ki se pojavlja navadno ob nastopu hladnega vremena. Leta 1918 se je gripa pojavila pandemno pod imenom »španska influenca«, ker so jo najprej opazovali v Španiji. Terjala je več žrtev kot prva svetovna vojna.

Dr. J. Jovanovič, plodovit in priljubljen srbski pesnik iz preteklega stoletja, je bil zdravnik. Pod imenom Cika Jova — Zmaj je izdal dvajset let časopis za otroke in jim pisal pesmi. Njegov prevajalec Alojz Gradnik je prevedel pesem o malem zdravniku takole:

človeka. Tak človek se ob vstopu v kavarno ali gostilno, restavracijo in podobno najprej odkrije in se rahlo prikloni, ne glede na to, če vidi kakega znanca ali ne. Površnik in pokrivalo mora odložiti na določeno mesto. Nato si mirno poišče primerni prostor. Beganje od mize do mize dela vtis nerodnega in neugajenega človeka.

Ko se nam približa natak, mu povemo jasno in prijazno svoje želje. Če se slučajno natakar zmoti, ga vljudno prosimo, da nam zamenja jed ali pijačo. Oblastno zadiranje nā strežno osebje odkriva človeka brez srčne kulture. Če nas nihče ne povabi, ne prisedimo k mizi znanih ali celo tujih oseb. Taktičen človek čuti takoj, kaj sme in kaj ne sme. Če prav smo žene enakopravne, vendar ne delamo dobrega vtisa, če pride mo zvečer same v javni lokal. Za mlada dekleta je to še bolj nepriljubeno.

V kinu in gledališču se še posebej

Zobobol pri otrocih

Zaradi zobobola izgube otroci vesele do igranja, skakanja in tudi do jedi, postanejo nemirni, slabo spijo in jočejo zaradi bolečine. Sele takrat poišče mati zobozdravnika v upanju, da bo malčku pregnal bolečine. Kako težko je zanj to delo, si mati ne more zamisliti. Če bi se zavedala pomena prvih zob pri otroku, ne bi čakala, da jo sele bolečine opozorijo na zobozdravnika.

S čiščenjem zob bi morali pričeti zgodaj, to je takoj, ko pričenja otrok gristi hrano. S koščkom vate, namočenim v mlečni vodi, je treba dnevno očistiti zobe. S tem odstranjujemo preostalo hrano in tako preprečujemo razkroj hrane med zobmi. Obrok se bo počutil bolje, bo bolj svež in vesel. S tem ga tudi navajamo, da si bo pozneje čistil zobe sam.

V drugem ali vsaj v tretjem letu starosti bi naj odpeljali otroka prvič na pregled. Majhne gnilobne razpade je treba takoj zaplombirati. Tako bi bil otrok rešen poznejših bolečin in tudi privadil bi se na zobozdravnika, kar je pozneje vedno težje. Ako ga pripelje mati šele z bolečinami, se bo otrok bal. Ta strah ni samo trenuten, temveč se njegove posledice odražajo tudi v poznejših letih.

Zmotno je mnenje, da mlečni zobje lahko segnijo, saj bodo itak zrasi novi. Res je, da bodo zrasi stalni zobje, toda na njih bodo vidne posledice nepravilnega ravnanja z mlečniki.

Druga najpogostejša napaka je zamenjava stalnega šestega zoba z mlečnikom. V šestem letu starosti zrastejo prvi stalni zobje in to na vsaki strani po eden, v zgornji in spodnji čeljusti. Od teh štirih prvih stalnih zob je odvisna pravilna razmestitev zobovja. Pravi ti zobje pa so zelo nagnjeni h gnilobi. Starši jih pustijo, da gnijejo, dokler ne občutijo otroci

ločji kulturalnost od nekulturalnosti. V vsakem primeru pridimo na predstavo pravočasno! »Točnost je najlepša čednost!« Če iz tehtnih razlogov zamudimo, ne silimo na prostor tako, da bi motili navzoče. Večina navzočih hoče uživati nemoteno čar zvokov, besed ali slik. Neslane opazke, neprijetno kašljanje, šepetanje, šumenje z zavijki bombonov ali celo žvižganje je vse graje vredno. Take ljudi jč treba brez obzirnosti odstraniti iz dvorane. Komur predstava ne ugaja, naj mirno vstane in oddide domov!

Otroci ne spadajo na vsako predstavo ali prireditev. Prav tako ne v lokale kot je kavarna, gostilna in podobno. Odpravimo take napake v našem javnem življenju! Na prireditve, ki niso otrokom primerne, ne vlačimo otrok! Saj so pogosto otroške predstave, tja naj gredo otroci. Mati, ki se ni zmožna odpuvedati, neki zabavi v korist zdravja svojega otroka, ne zasluži tega imena.

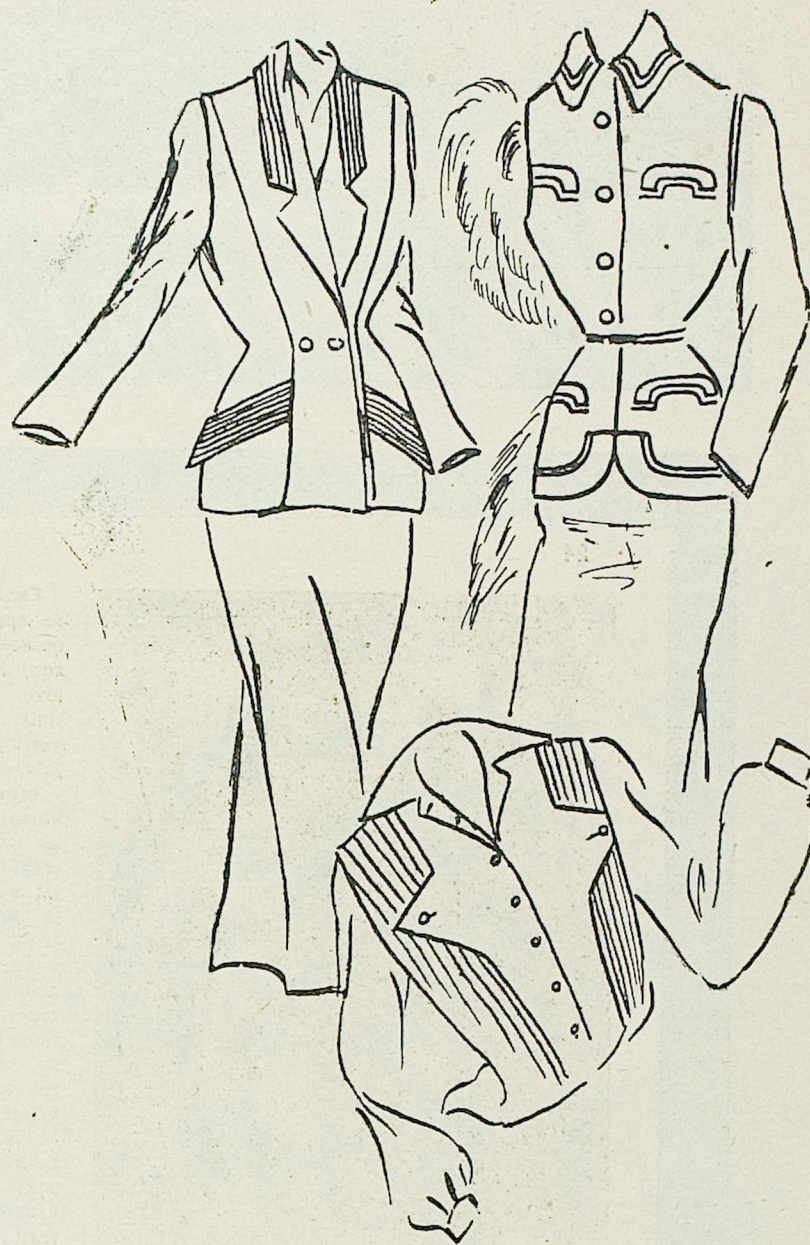
močnih bolečin. Končno pridejo v ordinacijo, kjer ni več druge pomoči kot kleščice.

Pazite pravočasno na zdravje zob pri svojih malih in marsikatera nevsčnost vam bo prihranjena!

V vseh modernih državah imamo šolske poliklinike za zobno nego. Tudi v Kopru bomo odprli s 1. marcem 1952 otroško zobno ambulanto, kjer se bodo vršili sistematični pregledi šolske mladine. Prvenstveno bodo prišli v poštev prvi razredi osnovnih šol, zaželeno pa je, da pripeljejo matere čim več otrok v predšolski dobi.

Predvidoma bo odprta ambulanta dvakrat tedensko, in sicer ob torkih in petkih od 8. do 12. ure.

Ivo Bajželj

Spomladi so najbolj priljubljeni lepi svetlobarvni kostumi, kakršne vidimo na gornji sliki. Prvi je iz lepega svetlorjavega volnenega blaga. Poseben okras je ovratnik, ki je ves pošit, prav tako tudi žepi. Drugi je iz volnenega blaga poljubne barve. Kot pri prvem je poudarek tudi tukaj na vratniku in žepih. K temu si omislimo še lepo športno bluzo, polno gubic, kar je letos zelo moderno.

Športne zanimivosti

OLIMPIJSKI OGENJ JE UGASNIL

NASLEDNJA ZIMSKA OLIMPIJADA BO LETA 1956 V CORTINI D'AMPEZZO

V ponedeljek so bile v Oslu zaključene VI. zimske olimpijske igre. Z drogov so sneli zastave držav-udeleženk in ugasnili olimpijski plamen, ki bo znova zagorel sredi poletja v Helsinkih. Olimpijsko zastavo je prevzel predsednik mednarodnega olimpijskega odbora in bo ostala v Oslu vse do leta 1956, ko jo bodo poslali na VII. olimpijske igre v Cortino d'Ampezzo.

Zaključni svečanosti na stadionu v Bislettu je prisostvovalo 25.000 oseb, med njimi tudi norveški kralj Haakon s člani rodbine. Zmagovalcem so podelili zlato, srebrne in bronaste kolajne. Stevilni gledalci so se zbrali tudi na zaključnih svečanostih na progi v Jordalu, kjer je predsednik hokejske zveze izročil švedskemu kapetanu srebrno plaketo, ki simbolizira evropsko prvenstvo.

Velika revija najboljših smučarjev sveta je dosegla svoj višek v nedeljo, ko so se na holmenkolnski skakalnici pomerili najboljši skakalci v borbi za zlato kolajno. Ob skakalnici se je nabhalo nad 150.000 gledalcev, ki so burno spremljali vsakega skakalca. Kljub temu se je poznalo, da znajo gledalci dobro oceniti kvaliteto skoka, predvsem pa da gojijo velike simpatije do svojih rojakov. Prvi Norvežan, ki je prišel z mesta, je bil Artin Bergman, ki je že pri prvem skoku prekosil vse dotlej dosežene daljave in sigurno pristal na 60,5 m. Za Bergmanom se je desetisočglava množica zanimala za drugega norveškega skakalca Falkangerja, ki je v krasnem stilu skočil 68 m daleč. V drugi seriji skokov so sodniki priznali višjo oceno Bergmanu, ki je tako s prednostjo 4,5 točke osvojil prvo mesto pred Falkangerjem.

Naša skakalca Polda in Klančnik

sta nekoliko zaostala, vendar je Poldovo 16. do 17. mesto še vedno uspeh, saj je pustil za seboj Bradla in mnoge znane švedske, nemške, avstrijske, finske in švicarske tekmovalce. Klančnik se je plasiral na 30. do 31. mesto. Po končanem tekmovanju je Polda izjavil, da ga je v preteklem letu bolezen precej izčrpala in da zato nima dovolj sigurnosti in tiste moči pri odskoku, ki mu je prej prinašala dolge skoke.

Odločilna tekma za olimpijsko zlato kolajno v hokeju na ledu med

Janez Polda

reprezentancama Kanade in Švedske se je končala s tesno zmago Kanade s 3:2, s čimer je Kanada osvojila prvo mesto. Kanada je od osmih tekem sedem dobila, eno pa je igrala neodločeno (z ZDA). Na tretje mesto se je plasirala Švedska in s tem osvojila naslov evropskega prvaka. Četrto mesto je za nekdanjega svetovnega prvaka CSR vsekakor neuspeh.

V skupnem plasmanu je na VI. zimskih olimpijskih igrah nabrala največ točk Norveška in sicer 125,5, nato pa sledi ZDA 89,5, Finska 72, Avstrija 60, Nemčija 50,5, Švedska 29,5, Italija 25 itd.

Na mladinskem nogometnem turnirju v Viaregiju je v finalu Milan premagal Partizana in tako osvojil karnevalski pokal Viaregia. Tekma se je kočala z rezultatom 3:1 (2:0) za Milan. Drugo mesto predstavlja za Partizana vsekakor uspeh, saj so na turnirju sodelovale mladinske ekipe najboljših italijanskih in tuzemskih klubov.

Olimpijska zmagovalka in evropska prvakinja v umetnem drsanju Jeanette Alwegg je izjavila, da ne bo več tekmovala, ker bo prestopila med profesionalke.

Bivši svetovni boksarski prvak Joe Luis je te dni izjavil, da bo dokončno zapustil ring in da bo nastopil le še v nekaj ekshibicijskih srečanjih. Športni krogi so to njegovo odločitev pričakovali glede na zadnji poraz proti Marcianu.

Nemški plavalec Herbert Klein, svetovni rekorder na 200 m prsto (metulček), je pred kratkim dosegel nov nemški rekord na 100 m prsto s časom 1:06,8, kar kaže, da se mu bo morda kmalu posrečilo doseči nov svetovni rekord tudi v tej disciplini.

Lestvico desetih najboljših športnikov na svetu je objavilo 16 različnih svetovnih športnih listov. Če primerjamo vse te lestvice, bi bila lista desetih najboljših športnikov naslednja: 1. Zatopek (CSR), 2. Koblet (Svica), 3. Cudina (SZ), 4. Marshall (Avstralija), 5. Robinson (USA), 6. Fungio (Argentina), 7. Duke (Velika Britanija), 8. Sedgman (Avstralija), 9. Schade (Zapadna Nemčija), 10. Ford-Kono (USA).

V Essenu je nemški nogometni klub Rot-Weiss premagal argentinski klub Athletico Lanus iz Buenos Airesa z rezultatom 5:1 (2:1).

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Milko Stofa. Tiska tiskarna »Jadrana« v Kopru.

Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predal 2. — Stevilka tekočega računa pri Istrski banki v Kopru 06—909—171. Podružnica: Postojna, Gregorčičev drevored 5, tekoči račun pri podružnici NB v Postojni št. 650-90322-0.

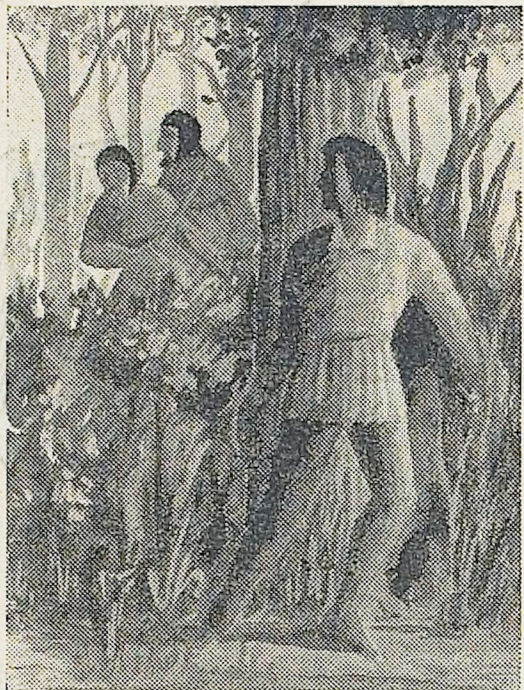
Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

24

Fantje in dekleta so se sprijeli v krog in poskakovali v taktu godbe zdaj na desno, zdaj na levo. Fantje so spremljali dude s kratkimi vriski, pete so jim udarjale, dekleta so drobila v črnih čevljičkih in se komaj dotikala tal. Zdaj pa zdaj se je kolo pretrgalo, vsak fant je prilejel svoje dekle čez pas in jo divje zavihtel v zrak, kakor da jo hoče v svoji radosti vreči do neba. Vsa zardela se je zopet dotaknila tal, se sama zavrtela, kakor da se izmika fantovim rokam, ki so jo zopet iskale, da jo zgrabijo čez ledja; ujele so jo v besnem vrtincu, roke so se sprijejele v novo kolo, ki se je zavrtinčilo po trati...

Toniš je pozabil na komedijante in se zazijal v ples. Bil je že odrasel, a vendar še ves deški, v njem se še ni prebudilo fantovsko čustvo. Ko ga je neka bledolična dekle vprašalo, če ne gre plesat, je odkimal in pri tem zardel do ušes.

Medtem sta z naglimi koraki prišla dva birača, stikala med kramarji in komedijanti in ljudi vpraševala po Tonišu, a jima ni hotel ali mogel nihče povedati, če ga je videl.

»Toniš, kaj imajo s teboj birači?« je fanta vprašal neki Modrejčan, ki ga je poiskal. »Iščejo te.«

Toniš se je ozrl in zagledal birača, ki sta šla naravnost proti njemu. Vedel je, da ga iz strahu pred gosposko nihče ne bo branil, četudi ga ne bo pomagal loviti. Za beg mu je ostajala samo pot čez plesišče in dva trenutka časa. Kolo se je bilo pravkar znova razdrlo, zagnal se je med plesoče pare in se rinit skozi kot skozi razburkane valove. Metalo ga je zdaj sem, zdaj tja dokler, dokler se onstran plesišča ni izmotal izmed plesalcev in skočil v grmovje.

Slišal je še, kako so dude iznenada utihnile in so birači vreščali nad sejmarji. Nato ni slišal nič več; tekel je, kar so ga nesle noge. Ko je bil visoko v bregu, ga je obšla taka divja radost, da bi bil zavriskal.

Nekaj dni se ni upal domov. Nekega jutra pa se je prikazal na vse zgodaj in ves izstradan pojedel ostanke od večerje. Stefan se je delal, kakor da se ne zmeni zanj. V resnici pa je bil sklenil, da ga zgrabi, kadar pride, in ga odтира v Tolmin. Vendar je najprej poskusil z zvijačo.

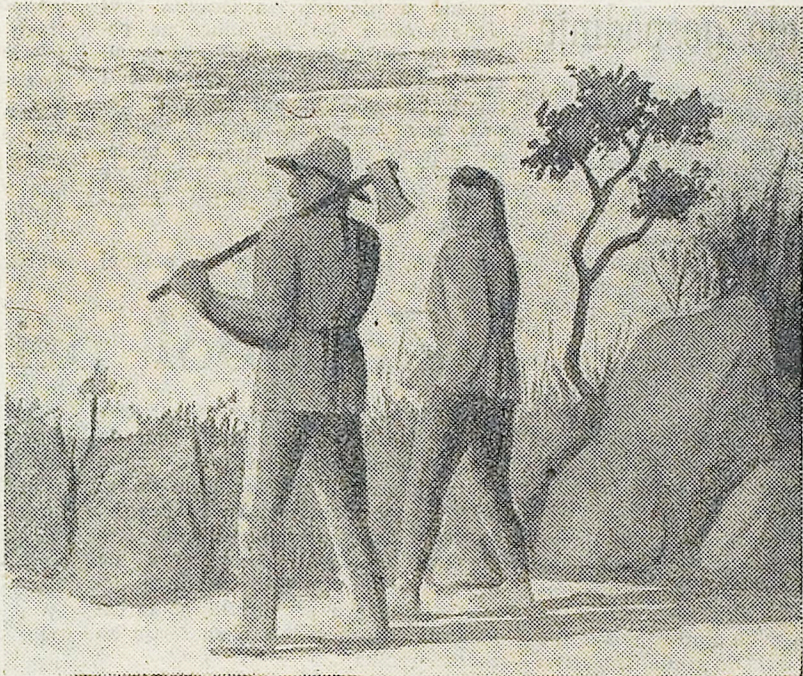
»Z menoj pojdi!« mu je dejal, kakor da mu ukazuje na delo.

Toniš se je ozrl, kakor da se ogleduje, kod bi najlaže utekel.

»Kam?« je vprašal.

»Kam?« se je Stefan razburil in odlomil velik krajec od razpokanega ječmenovega hleba. »Ali se boš mar samo potepal in nič delal? Pomlad je že, a še niti mignil nisi na kaki njivi. Senočet caka trditve. Na tnalu pa so še treske izginile, že kdaj je zgorelo zadnje poleno. Pojdva, da nekaterim drevesom, ki jih je nalomila zima, pokaževa sekiro!«

25

»Lačen sem,« je rekel Toniš.

»Po poti bova jedla.«

Stefan je stlačil krajec ječmenovca v žep, dodal za prgišče suhih drobnic in vzel sekiro. Toniš je bil nezaupljiv, a se ni upiral zaradi lakote, ki si jo je komaj za silo potešil. Hkrati je poznal brata, ki se po svetu ni učil šal.

Odšla sta čez polje in zavila na senočet, kjer so že cvetele vetrnice in teloh in je izpod rjavega listja poganjala trava. Za senočetjo sta padla na ozko stezo kakor v žleb, med grmovje, ki je brstelo, se vila med skalami in redkimi debli. Prišla sta na široko stezo, ki se je na eno stran cepila v gozd, a na drugo proti Tolminu.

Stefan ni zavil v gozd, kakor je Toniš pričakoval. Sel je po stezi proti Tolminu in požvižgaval predse, kakor da gre snubit. Toniš pa se je ob pogledu na Kozlov rob zdrznil in obstal.

»No,« je dejal. »Kam pa greva?«

Na to vprašanje mu brat ni odgovoril. Vzel je iz žepa krajec kruha in mu ga dal.

»Na, jej!« je rekel. »In ti hodi naprej!«

Toniš je vzel kruh in ga drobil med zobmi, a naprej ni hotel iti. Bos je cepetal za bratom in se med zvečenjem pogrezal v črne misli. Ko je pojedel kruh, se je znova ustavil.

»Kam greva?«

»Hodi, boš že videl, kam,« je Stefan zarohnel, vzel iz žepa pest drobnic in jih vrgele na stezo.

Toniš jih je pobral in pohrustal. Ko mu je brat v tretje vrgele drobnice, jih ni več pobral, temveč se je znova ustavil, se naslonil ob sivo skalo in uporno gledal. Tedaj se je ustavil tudi Stefan in se oziral okrog, kakor da išče kake stvari, s katero bi brata prisilil, naj gre z njim. A tudi Toniš je bliskal z očmi po okolici, kakor da tuhta, kako bi usel.

Tedaj je Stefan planil na Toniša kot zver na plen, da bi ga zgrabil in tiral s seboj. Toniš pa je bil z enim skokom čez bližnji grm, skozi srobot in robido. Spretno kot mačka je splezal na tenek jesen in po vejah v vrh, da se je pod njegovo težo globoko upognil in se zibal nad leščevjem.

26

»Posekal bom jesen, da boš cepnil na tla,« je grozil Stefan. »Nato ti vzamem bregše, da boš tak tekel pred menoj.«

»Posekaj!« je dejal Toniš, ki mu ni bilo sladko pri srcu. »Padel bom na grm. Ubežim ti tako in tako. V Tolmin, kamor bi me rad spravil, pa ne pojdem.«

»Gastaldo Feliks pozeleni, če te ne pripeljem. Ali pa te bodo poiskali birači in ti ustrojili kožo.«